

MÄLARDALENS HÖGSKOLA

Institutionen för samhälls- och beteendevetenskap

Statsvetenskap 61-90hp

Uppsats 15hp HT 2007

Malin Norfall 821116-0323

En studie av IOGT-NTO:s strategier för att påverka politiska beslut 1990-2006

**Handledare:
Joakim Johansson**

Innehållsförteckning

1. Inledning	sid. 1
1.1 Syfte och Frågeställning	sid. 1
2. Teori och tidigare forskning	sid. 2
3. Metod och material	sid. 5
4. Historik runt alkoholpolitiken i Sverige och IOGT-NTO	sid. 6
5. Undersökningen	sid. 8
5.1 Parlamentarisk demokrati	sid. 9
5.2 Korporatism	sid. 10
5.3 Direkta aktioner	sid. 11
5.4 Direkta kontakter	sid. 12
5.5 Opinionsbildning	sid. 13
5.6 Mediakontakter	sid. 17
5.7 Vad prioriteras?	sid. 18
5.8 Samarbete	sid. 21
5.9 Intervju	sid. 23
6. Slutsats/Resultat	sid. 25
7. Sammanfattning	sid. 28
Referenser	sid. 30
Bilaga 1: förteckning över personal 1990-2006	
Bilaga 2: alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder	

1 Inledning

Att påverka politiska beslut är något som medborgarna i en demokrati främst har möjlighet att göra genom de allmänna valen. Oavsett hur bra dessa val fungerar behövs även andra kanaler för att få beslutsfattarna medvetna om medborgarnas åsikter. Precis som att medborgarna har rätt att framföra sina åsikter till de folkvalda bör politikerna informera sig om vilka åsikter som finns bland medborgarna. Det finns flera sätt för medborgarna att organisera sin påverkan, vissa tar personlig kontakt med sina folkvalda andra organiserar sig i medborgarsammanslutningar (SOU 1999:121:9).

Min uppsats behandlar det organiserade intresset och dess strategier för att påverka politiska beslut. Jag har valt att studera IOGT-NTO, då jag anser det vara intressant att titta på en organisation som tillhör nykterhetsrörelsen, vilken inte alls är lika studerad som t.ex. arbetarrörelsen. Nykterhetsrörelsen är en av de tre stora folkrörelserna dvs. nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och frikyrkorörelsen, som växte fram i Sverige runt förra sekelskiftet och nykterhetsrörelsen har alltid varit obunden något enskilt politiskt parti som funnits/finns i Sverige. Nykterhetsrörelsen var fram till slutskedet av första världskriget den sett till medlemsantalet, den största av de tre (Bäck, Möller 2003:157-159).

Nykterhetsrörelsen har gjort alkoholfrågan till sin sak och har sedan 1800-talet organiserat sig i Sverige, för att opinionsbilda och ställa krav i svensk alkoholpolitik såväl som internationellt. IOGT-NTO är den största nykterhetsorganisationen med störst budget och är därför mest intressant att studera (www.iogt.se).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka IOGT-NTO:s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006. Jag utgår från frågorna; Hur har strategierna sett ut? I vad mån har de förändrats?

Detta vill jag göra genom att jämföra hur de över tid har prioriterat sina resurser och sin verksamhet samt vilka kanaler de använder sig av för att nå ut med sitt budskap och för att kunna påverka politiska frågor.

Tidsperioden jag har valt att titta på är 1990-2006. Att jag valt just dessa år är för det första att de ligger både före och efter medlemskapet i EU och kan då visa om detta har påverkat IOGT-NTOs strategier något. Och för det andra att det togs ett beslut i riksdagen ang.

intresserepresentationen 1992 vilket gjorde att organisationen förlorade en plattform som IOGT-NTO tidigare haft genom påverkan genom korporatistisk medverkan i svensk politik men får chans till en ny när EU-medlemskapet närmar sig. Andra saker som kan ha påverkat organisationen skulle kunna vara Internets allt större betydelse och det växande informationsbruset (Protokoll 1991/92:123).

2. Teori och tidigare forskning

Den teori jag har valt för att kunna få resultat som är relevanta för att kunna svara på uppsatsens frågor kombinerar Karlssons ”nationella vägen eller brysselstrategin”(Karlsson 1999:173) och den bild över politiskt deltagande som används i den statliga utredningen angående *Avkorporatisering och lobbyism* (SOU 1999:121 :14).

Nationella vägen eller Brysselstrategin

Många politiska beslut som gäller Sverige tas numera i EU och att påverka beslut som tas i EU är inte alltid så enkelt. Med EU:s flernivåsystem, med parlament, kommission och ministerråd, kan en organisation behöva flera kanaler för att påverka EU:s policyprocesser. Karlsson tar upp två huvudstrategier/vägar den nationella vägen och Brysselstrategin.

Den nationella vägen går genom regeringen, den permanenta representationen i Bryssel eller den nationella administrationen för att nå ministerrådet eller Europeiska rådet. De spanska fiskarna och det franska jordbruket är exempel på grupper som lyckats få inflytande genom den nationella vägen. Sverige har haft klara korporativa drag i inrikespolitiken fram till 90-talet men inte i utrikespolitiken. EU-medlemskapet har skapat nya behov för organisationer att ha nära kontakt med politiker och tjänstemän och Karlsson skriver att detta kan vara inledningen till en sorts nykorporativ trend (Karlsson 1999:173-175).

Den internationella vägen/Brysselstrategin bygger på att främst påverka genom direktkontakt med de gemensamma institutionerna för att nå generaldirektoraten, kabinetten och Europaparlamentet. För att påverka dessa institutioner använder olika organisationer, som vill

påverka besluten, nätverk och lobbying. Detta sker genom olika rådgivande funktioner i institutionaliserade arrangemang. (Karlsson 1999:173-175).

Jag anser att det är högt relevant var, eller genom vilken väg, en fråga avgörs. Är det via den nationella vägen eller genom Brysselstrategin. Denna fråga saknades i modellen från *Avkorporativisering och lobbyism* och lade därför till den frågan högst upp i den teoribild jag använder för min uppsats.

Politiskt deltagande

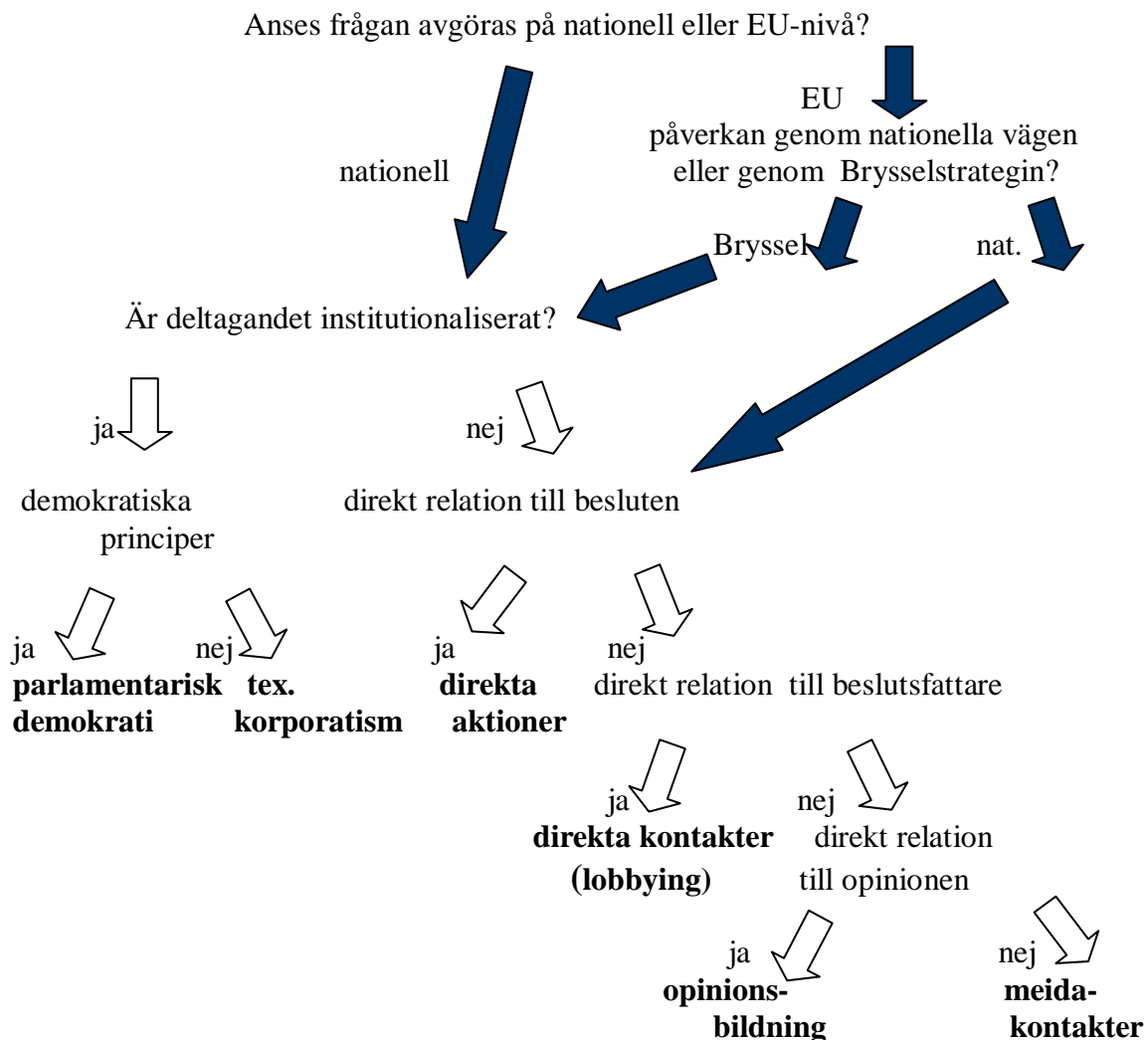
I *Avkorporativisering och lobbyism* SOU 1999:121 används en modell över politiskt deltagande. För att kunna använda modellen behöver vissa frågor definieras. Den första frågan som ställs i den modellen är ”Är deltagandet institutionaliserat?”. För att ta reda på detta måste det definieras vad institution innebär. I *Avkorporativisering och lobbyism* definieras institutionaliserat deltagande enligt följande: ”en mekanism som vilar på en regel eller en hel uppsättning regler som uppfattas, åberopas och erkänns av aktörerna”. De regler som är relevanta för detta ämne är sådana som begränsar deltagande i offentliga beslutsfattandet tex. vallagarna .

Om deltagandet är institutionaliserat kommer den andra frågan och det är om deltagandet ligger inom den demokratiska ramen. Exempel på demokratiskt deltagande kan t.ex. vara om en organisations medlemmar deltar via partiveksamhet och valsedel genom det representativa systemet. Om det institutionaliserade deltagandet inte är demokratisk blir det istället korporativt. Korporativ deltagande har varit något som funnits i Sverige både i ständriksdagen fram till 1866 och finns fortfarande fast i mycket mindre del och då genom att organisationer har direkt representation i statliga utredningar och statliga verkstyrelser. Korporativism är alltså när medborgarsammanslutningar eller organisationer får direkt möjlighet att delta i utformningen av offentlig politik (SOU 1999:121:10,11).

Om deltagandet inte är institutionaliserat bygger det istället på olika sorters närhet till besluten. Det kan gälla direkta aktioner som exempelvis civil olydnad eller blockader där organisationen eller medborgaren försöker påverka ett kommande beslut eller förhindra vad som redan blivit bestämt. Nästa steg i modellen gäller direkta eller riktade kontakter med politiker och/eller tjänstemän. Detta gäller när denna kontakt tas personligen med beslutsfattaren via brev/mail, telefon, eller ett personligt möte. Detta kan tex. rikta sig mot

medlemmar i en styrelse och det icke-institutionella är att det inte finns några regler för vem som får chansen att ta dessa kontakter och tala för sin sak. När det inte handlar om direkta kontakter till beslutsfattare kan det istället vara opinionsbildning det handlar om. Att påverka beslutsprocessen genom att påverka av den allmänna opinionen och andra grupper som är viktiga för beslutsfattarna kan vara ett sätt att utöva politiskt inflytande. Den sista delen av det icke institutionaliserade deltagandet är mediekontakter. Att ta kontakt med media kan vara ett sätt att få ut sina åsikter eller ståndpunkter utan att behöva uppträda öppet som debattör som mer är fallet med övrig opinionsbildning (SOU 1999:121:12,13).

Det politiska deltagandets former

Något som jag inte lyckades få med i min modell är samarbete, det blev bara ostrukturerat och rörigt och kunde inte på ett bra sätt visa på relevanta resultat. Samarbete är något som blivit allt mer viktigt för IOGT-NTO och kan därför inte bortses ifrån. Något ytterligare som jag valt att titta på är vad organisationen prioriterat under de olika verksamhetsåren för att kunna få en bild av vad som är viktigt och vad som satsas med eller mindre på. Dessa kommer jag att presentera närmare längre fram.

Tidigare forskning som behandlar organiserat intresse finns det en del både SOU samt avhandlingar och då främst om arbetarrörelsen och SAF. När det gäller IOGT-NTO som jag studerar eller nykterhetsrörelsen i stort finns det inte mycket att finna. Det jag funnit är Edquist, Samuel, (1973) -*Nyktra svenskar* som behandlar IOGT-NTO:s påverkan av den svenska Nationskänslan. För övrigt är det organisationens eget bolag sober som har gett ut *Rörelse i tiden* av Lindgren, Åke. Det som jag valt att använda mig av är, som jag visar i min teori Michael Karlssons *Sverige i EU och Avkorporatisering och lobbyism* SOU 1999:121.

3. Metod och material

Jag vill göra en jämförande analys över tid. För att göra detta kommer jag titta på de 6 olika resultat som kommer av analysmodellen i föregående kapitel samt de två som jag presenterar längre fram. För att kunna få svar på min frågeställning kommer jag att göra en genomgång av IOGT-NTO:s verksamhetsberättelser, IOGT-NTO:s ”remisspärm” samt *Alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder*. Jag har även genomfört en intervju med den verksamhetsansvariga för alkohol och narkotikapolitiken Peter Moilanen, som tidigare arbetar med EU frågor i IOGT-NTO, samt kompletterat med det material som jag anger under materiallistan i slutet av uppsatsen. Jag kommer att dela upp den information jag finner i varje kategori och sedan jämföra över tid och analysera.

Dessa är rubrikerna(resultaten):

- Parlamentarisk demokrati
- Korporatism
- Direkta aktioner
- Direkta kontakter
- Opinionsbildning
- Mediakontakter

För att komplettera min undersökning har jag lagt till prioriteringar och samarbete.

- **Vad prioriteras?**

Under denna punkt tar jag upp vad det är som IOGT-NTO har satsat speciellt på under de olika verksamhetsperioderna. Jag anser det även relevant att titta på hur IOGT-NTO har organiserat sin personal på förbundskansliet och hur de har riktat sina resurser.

- **Samarbete**

Något som är högst relevant men som saknas i modellen är samarbete och jag har därför valt att lägga till det som en egen rubrik. Samarbete är så viktigt för IOGT-NTO men även för andra organisationer och aktörer som t.ex. Eurocare och EPHA men även för myndigheter och kan därför inte bortses ifrån. Samarbetet finns både lokalt, regionalt, nationellt, på EU nivå och internationellt.

4. Historik runt alkoholpolitiken i Sverige och IOGT-NTO före 1990

IOGT ,Independent Order of Good Templars, kom till Sverige 1879 och kom då via England från USA.

Såhär beskriver IOGT själva på ,deras hemsida ,den svenska situationen 1879:

”För att förstå IOGT:s snabba spridning i Sverige vid slutet av 1800-talet måste man veta något om den sociala situationen i landet under 1800-talet. Sverige var vid den här tiden mycket fattigt och folk levde i stor misär. Missförhållandena förbättrades inte av att stora kvantiteter säd och potatis gick åt till öl- och brännvinsframställning och att arbetarna fick en del av sin lön utbetald i brännvin. Man har beräknat att brännvinskonsumtionen uppgick till cirka 23 liter per person och år omkring 1850.

Detta var ett sätt för arbetsgivarna att kontrollera sina arbetare. Om de drack mycket alkohol blev de passiviserade, och mäktade inte ställa krav och starta fackföreningar. Det hade tidigare under 1800-talet funnits måttlighetsföreningar, men IOGT var den första organisationen som krävde helnykterhet. Man ville att folket skulle sluta supa för att få kraft att göra något för att förbättra både sin livssituation och samhället i stort. På det sättet kan man säga att IOGT var en politisk rörelse, även om den inte var partipolitisk. Man kämpade för allmän rösträtt, och rörelsen var en skola i demokrati, eftersom man lärde sig mötesteknik och ett demokratiskt arbetssätt.”

(http://www.iogt.se/templates/SimplePage_120.aspx).

Nyckterhetsrörelsens har främst kämpat för att begränsa både försäljning och förtäring av rusdrycker och deras mål var ett totalförbud. Under denna tid var skatten på brännvin en stor del av statsinkomsterna.

I början av 1900-talet var IOGT störst men det fanns även andra viktiga nyckterhetsorganisationer: Nationella godtemplarorden, Blå bandet, Templarorden och Verdandi är några exempel. Under 1900-talets senare hälft börjar medlemsantalen minska och kraften hos nyckterhetsrörelsen är inte längre lika stor, men däremot fanns många nyktra förtroendevalda (i andra kammaren) i flera partier, vilket medgav ett parlamentariskt inflytande (Hermansson 1993:31f).

De tre förhållningssätten under 1900-talet, när det gäller alkoholpolitiken, har för nyckterhetsrörelsen varit förbudslinjen, då man ville ha ett totalförbud mot alkohol, motbokssystemet som innebar att spriten ransonerades, mellan 1919 och 1955 måste de som vill köpa brännvin och vin ha motbok. Ransonerna berodde på kön, inkomst och social status (www.vinosprithistoriska.se). Den tredje linjen var skattemetoden, då skatten på alkohol gör att priserna går upp och målet är minskad konsumtion. De tre förhållningssätten har behandlats vid sju tillfällen av Riksdagen.

1. Motboken införs : riksdagen beslutade 1917 att införa motbokssystemet, samtidigt som förslaget om lokalt veto föll
2. Förbudet avvisas: förbudsomröstningen 1922 innebar att förbudslinjen avfördes från dagordningen.
3. Motboken konfirmeras: riksdagen beslutade 1937 att behålla motbokssystemet
4. Motboken avskaffas: riksdagen beslutade 1954 att avskaffa motbokssystemet
5. Skattemetoden konfirmeras första gången: bekräftade 1957 sitt förra beslut
6. Skattemetoden sätts i fråga : riksdagen höll 1963 fast vid sina två föregående beslut
7. Skattemetoden befästes: riksdagen konfirmerade 1977 än en gång beslutet att släppa spriten ”fri”

(Hermansson 1993:32f)

IOGT slogs ihop med NTO 1970 men ses av Hermansson vara en ganska kraftlös rörelse idag (Hermansson 1993:32).

Numera är IOGT även organiserade på Europainivå sedan 1991 bl.a. i Eurocare, European Alcohol Policy Alliance som med 48 medlemsorganisationer arbetar med alkoholfrågor i EU. IOGT-NTO har sedan 2003 även ingått i EPHA (European Public Health Alliance) som är en folkhälsoorganisation som samlar icke vinstdrivande organisationer för folkhälsa i EU (VB: 2003/2004:25, www.eurocare.org,). 2001 blev IOGT-NTO även medlemmar i GAPA (Global Alcohol Policy Alliance) som är en global nykterhetsorganisation (Lindgren 2001:117-118).

5. Undersökningen

Jag var på IOGT-NTO:s förbundskansli och fick läsa igenom kongresshandlingar från 1991 till 2007 och de behandlade verksamhetsberättelser från 1989/1990 till 2005/2006. Tyvärr upptäckte jag att verksamhetsberättelsen 1999/2000 saknades i 2001 års kongresshandlingarna och därför finns den informationen inte med.

Då jag läste igenom verksamhetsberättelserna såg de väldigt olika ut och innehöll väldigt mycket information så för att begränsa mig kommer jag att ta upp det som är relevant för att kunna besvara min fråga. För att besvara min fråga, om IOGT-NTO :s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006, använder jag de 6 resultat som kommer av analysmodellen och jag kommer sedan att jämföra de 6 delarna/rubrikerna och visa hur de empiriskt sett ut. Det är ibland svårt att veta under vilken rubrik informationen ska in men jag har försökt att tolka efter modellen så långt jag har kunnat.

För att komplettera detta kommer jag även att titta på vad som prioriterats speciell under åren samt vilka organisationer IOGT-NTO har valt att samarbeta med. Om det jag inte kunnat finna någon information under en tidsperiod kommer jag inte att ta med detta utan endast kommentera det i förhållande till det andra i sammanställningen i slutet av varje delkapitel.

5.1 Parlamentarisk demokrati

Exempel på demokratiskt deltagande kan t.ex. vara om en organisations medlemmar deltar via paritveksamhet och valsedel genom det representativa systemet (SOU 1999:121:12,13). Här har jag även tagit med om IOGT-NTO har deltagit på partiarrangemang eller kongresser.

1991/1992

I mitten av augusti arrangerades partiveckan i Sundsvall och IOGT-NTO medverkade för första gången 1991. Det arrangerades seminarier, föreläsningar och Tv-sända debatter. IOGT-NTO deltog med kampanjen ”nyktert val-91” och en EG-utställning (VB:1991/1992:39).

1995/1996

Inför Sveriges första EU-parlamentsval tog IOGT-NTO fram en lista med samlade kandidater från olika partier som tagit ställning mot alkohol och droger (VB:1995/1996:29).

2005/2006

” Vi har många medlemmar som också är medlemmar i politiska partier. Det tycker vi är bra för då kan de som är det arbeta för alkoholpolitiken i sina respektive partier. Vi brukar också, för att möta politiker, vara med på partiernas egna arrangemang t ex kongresser”(alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder).

2006 deltog IOGT-NTO med en monter på vänsterpartiets kongress i Göteborg 5-8 Januari (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder).

Sammanfattning:

När det gäller parlamentarisk demokrati fanns det inte så mycket att finna i verksamhetsberättelserna. Som det beskrivs i ”alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder” från 2005/2006 finns det många IOGT-NTO medlemmar i riksdagen som även är medlemmar i ett politiskt parti som t.ex. Maj-Lis Lööv Socialdemokrat, f.d. EU-parlamentariker och nu förbundsstyrelseledamot i IOGT-NTO.

5.2 Korporatism

Den korporatism som finns kvar i svensk inrikespolitik men även inom EU är att intresseorganisationer medverkar i statliga utredningar och som remissinstans när nya dokument ska tas fram. För att titta på hur IOGT-NTO har deltagit som främst rådgivande instans men även som expertis har jag valt att titta på hur många remisser och SOU organisationen har deltagit i (SOU 1999:121:12,13).

1989/1990

- Socialstyrelsens handlingsprogram för att minska alkoholkonsumtionen med 25% till 2000 del 1 förebyggande insatser 1990

(I mitten av 80-talet tog riksdagen beslut om att minska alkoholkonsumtionen).

- Yttrande över Justitiedepartementet pm Ds 1990:52 gällande sjöfylleri (VB 1989/1990:14-16).

1997/1998

- SOU 1997:167 livsmedelsstrategi
- SOU 1998:8 alkoholreklam
- Samordning mot droger betänkande 1998:22
- SOU 1998:38 Vad får vi för pengarna?
- DS 1998:48 socialekonomi i EU-landet Sverige
(verksamhetsberättelse 1997/1998:38)

1999/2000

- SOU 2000:59 bestämmelser om alkoholdrycker
(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

2001/2002

- Remissvar Globcom (finns ej mer info)
- Remissvar bistånd för Östeuropa (finns ej mer info)
- Yttrande över nationella folkhälsokommitténs betänkande samt narkotikakommissionens slutbetänkande 2002 (VB 2001/2002:)
- SOU 2002:47 skattebasutredningen
(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

2003/2004

- Remissvar ang. EU:s framtid 2003
- SOU 2003:65 Alkoholbranschens idrottssponsring
- SOU 2003:69 alkoholreklam i tryckta skrifter
- Remissvar ang. Konstitution för EU 2004
- SOU 2004:82 sluta strunta i EU
- SOU 2004:86 alkoholförelutredning
- Yttrande över alkoholförordningen 2004

(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

2005/2006

- Remissvar ang. Psykisk ohälsa EU:s grönbok 2006
- Remissvar ang. EU internal market policy 2006
- Remissvar ang. WHO 2006
- SOU 2006:56 ansvarsfull servering

(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

Enligt *alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder* ser IOGT-NTO sig själv som en självklar remissinstans i alkoholpolitiska frågor såväl nationellt som lokalt.

Sammanfattning:

Remissvar och medverkan i SOU:er från 1991-1996 går inte att finna i varken förbundsstyrelsens protokoll eller i verksamhetsberättelser och det blir därför svårt att se om EU Inträdet har givit något utslag i denna fråga. Något som jag lägger märke till är att det har blivit något fler remissvar och medverkanden i SOU:er de senare åren. Det andra som jag ser är att det är nästan bara nationella frågor 89/90 och 97/98 medans ungefär hälften gäller EU 03/04 och 75% i den sista verksamhetsberättelsen är EU-relaterade.

5.3 Direkta aktioner

Direkta aktioner är exempelvis civil olydnad eller blockader där organisationen eller medborgaren försöker påverka ett kommande beslut eller förhindra vad som redan blivit bestämt (SOU 1999:121:12,13).

1989/1990

UNF (ungdomens nykterhetsförbund) kontrollerar åldersgränser för att få köpa öl i matvarubutiker genom att låta minderåriga försöka köpa just öl (VB 1989/1990:15).

2005/2006

I samband med budgetförhandlingarna om alkoholskatten genomfördes en aktion utanför finansdepartementet (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder)

Sammanfattning:

När det gäller direkta aktioner finner jag endast två händelser. Det kan bero på att civil olydnad är olagligt och kanske något som lämnas utanför verksamhetsberättelsen. Eftersom det är så få händelser så är det svårt att göra någon analys men IOGT-NTO fanns på plats på Sveriges första EU-förhandling, och de visar att organisationen anser detta vara viktigt.

5.4 Direkta kontakter

När jag skriver direkta kontakter menar jag direkta eller riktade kontakter med politiker och/eller tjänstemän. Detta gäller när denna kontakt tas personligen med beslutsfattaren via brev/mail, telefon, eller ett personligt möte. Detta kan tex. rikta sig mot medlemmar i en styrelse och det icke-institutionella är att det inte finns några regler för vem som får chansen att ta dessa kontakter och tala för sin sak (SOU 1999:121:12,13).

1993/1994

Vid Sveriges första EU-förhandlingar fanns IOGT-NTO där och överlämnade dokument ang. alkoholmonopol- hälsomonopol till EU- representanterna (VB 1993/1994:41).

Under perioden ordnade organisationen ”Upprop nyktrare tonår” och IOGT-NTO fick socialarbetare, forskare, professorer och ungdomsarbetare att underteckna uppropet som sedan lämnades över till social- och justitieministrarna (VB 1993/1994:40).

1995/1996

IOGT-NTO uppmärksammade införelsefrågan via debatter, artiklar och organisationen uppvaktade även socialministern och EU-ambassadören ang. just införelsefrågan (VB 1995/1996:30).

1997/1998

IOGT-NTO utförde lobbyarbete angående EG-domstolens beslut 1997 om alkoholmonopolet (VB 1997/1998:28). Under perioden ger även IOGT-NTO ett centralt ekonomiskt stöd för de distrikt som uppvaktar sina riksdagskandidater i länet (VB 1997/1998:28).

2001/2002

IOGT-NTO uppvaktade regeringen ang. EU –kommissionens förslag om säljfrämjande åtgärder på EU:s inre marknad (VB:2001/2002:26).

2003/2004

EN mobilisering genomförs mot sänkt spritskatt och mål har varit att påverka politiker på olika nivåer riksdag EU och kommuner, genom personliga brev, remissvar, debattartiklar och större kampanjer

2005/2006

” Vi träffar politiker, på alla nivåer, personligen för att diskutera aktuell alkoholpolitik. Personliga möten är ett klassiskt arbetssätt för en folkrörelse. Våra ideella medlemmar har goda möjligheter att möta politiker genom uppvaktningar, möten och konferenser.” (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder)

Sammanfattning:

I detta kapitel tycker jag mig se att de direkta kontakter som tagits riktar sig lika mycket till beslutsfattare nationellt i olika nivåer som till beslutsfattare inom EU. Jag tolkar det som att IOGT-NTO arbetar brett och på flera nivåer.

5.5 Opinionsbildning

När det inte rör sig om direkta kontakter till beslutsfattare kan det istället vara opinionsbildning det handlar om. Att utöva inflytande på beslutsprocessen genom att påverka av den allmänna opinionen och andra grupper som är viktiga för beslutsfattarna, kan vara ett sätt att utöva politiskt inflytande (SOU 1999:121:12,13). Det kan även handla om forskning som ibland mer liknar beställda undersökningar från bl.a. IOGT-NTO. Här har jag

bl.a. valt att tittat på vilka kampanjer IOGT-NTO har haft och om storlek, tidpunkt och antal förändrats.

1989/1990

Nyktert val -91 med avsikt att få med alkoholfrågan i -91 års val där IOGT-NTO vill nå politiker och bilda opinion (VB 1989/1990:12)

1991/1992

IOGT-NTO och UNF (Ungdomens Nykterhetsförbund) gör en undersökning ang. lördagsöppet och åldersgränsen på systembolaget och resultatet visade att 62 % vill ha kvar åldersgränsen på 20 år och endast 31 % önskade att ha lördagsöppet. Undersökningen innefattade 1200 våren 1992 (VB 1991/1992:38).

Arbetet med nyktert val genomfördes och då med en valhandbok, affischserie, material för möten och nyhetsbrev (VB 1991/1992:36).

När regeringens alkoholpolitiska kommission arrangerare en stor offentlig utfrågning om alkoholpolitiken och där medverkade ordförande för IOGT-NTO och presenterade deras egna alternativa utredning alkoholpolitikens ABC (VB 1991/1992:38).

1993/1994

Här och nu kampanjen samt Absolutkampanjen (1993) genomfördes och då använde IOGT-NTO broschyrer, annonser samt skrev brev till beslutsfattare (VB 1993/1994:40). Kampanjen nyktert val -94 inför riksdagsvalet likt inför valet -91. valhandboken ”nu eller aldrig”, affischer och insändarmallar samt aktivitetstips togs fram (VB 1993/1994:39).

IOGT-NTO arrangerar ett seminarie i riksdagen om nykterhet och cancer med föreläsaren Kristina Kjaerheim, forskare vid nordiska cancerregistret. Seminariet visar på att nykterister har 27% färre fall när det gäller cancer (VB 1993/1994:40).

Mattias Lundberg och Jonathan Hjort har på uppdrag av IOGT-NTO gjort en Kartläggning av alkohol och våld de har tittat på samtliga domar i över 30 tingsrätter runt om i Sverige och det har visat att alkohol finns med i drygt 75% av alla våldsbrott (VB 1993/1994:40).

Inför folkomröstningen släpptes sanning eller konsekvens (VB 1993/1994:39).

1995/1996

Här och nu kampanjen inleds och har med avsikt att värva nya medlemmar. Fem mål sätts upp för kampanjen: nya medlemmar, fler aktiva medlemmar, fler aktiva föreningar, ökat deltagande i arrangemang och ökat samhällsinflytande (VB 1995/1996:28).

”Våld och alkohol” beställd undersökning/rapport 1995 gjord av Mattias Lundberg och Jonathan Hjort undersökningen visar tydligt på alkoholens roll i våldsbrott. (VB 1995/1996:30).

Opinionsbildning ang. ölskatt då det var ett förslag på sänkning i regeringens budget prop. 1996, regeringen uppvaktades samt 2500 opinionsbildare men förslaget på en sänkning gick inte att förändra (VB 1995/1996:30).

1997/1998

Inför valet 1998 genomfördes regionala upptakter i 5 kommuner för att stimulera den alkoholpolitiska debatten i valrörelsen. (VB 1995/1996:28).

2001/2002

IOGT-NTO har varit representerade på flera partikongresser samt på Almedalsveckan på Gotland. Där organisationen arrangerade seminarier angående alkoholens kostnader (VB 2001/2002:26).

Projekt under perioden har varit Internetresan, Prime for life, Stark och klar, Våga och Drogkampen (VB 2001/2002:21). Under valet 2002 körde IOGT-NTO även kampanjen ”vidrig helg” med webbplats, valhandbok och affischer för att uppmärksamma de negativa effekterna som den ökade konsumtionen har lett till (VB 2001/2002:26).

En utomhus kampanj (med humor) ”ibland bli livet lättare utan alkohol” var en rikstäckande kampanj som riktar sig till grupper som IOGT-NTO tidigare haft svårt att nå. Resultatet var bra och många hörde av sig till organisationen för att visa sitt stöd. (VB 2001/2002:41)

Strategiska överväganden för IOGT-NTO under denna period är: införselkvoterna, alkoholskatten, Systembolagets öppettider och roll samt alkoholreklamen. Även sambandet alkohol och narkotika, ungdomsfylleri, kommunernas roll i alkoholpolitiken samt alkoholbranschens metoder prioriterades. För att påverka besluten i dessa frågor kommer IOGT-NTO att: samverka med andra aktörer i nätverk, föra opinion via media där riksmidia har stor prioritet både tidningar, radio och TV. Det kommer även att göras insatser mot särskilda beslutsfattare (VB 2001/2002:25).

2003/2004

IOGT-NTO satsar på kampanjer runt helgdagar då ungdomsfylleri är vanligt exempelvis valborg, lucia, halloween men även under nykterhetens dag. En hjälptelefon har inrättats då IOGT-NTO sett ett ökat behov av detta 020-80 80 80 (VB: 2003/2004:25).

2005/2006

Medverkan i flera projekt på EU nivå tex. Bridging the gap och Building capacity project med ca 10 miljoner/projekt med EU-kommissionen är största finansier (VB 2005/2006:26).

Sammanfattning:

När det gäller opinionsbildning fanns det mycket av i verksamhetsberättelserna.

Opinionsbildning är något som IOGT-NTO använder sig mycket av. På 1990-talet men även 2002 kan man se klar satsning i valtider dock ser det ut att riktas mer på Almedalsveckan i de senare åren. Det är det är nästan uteslutande nationella kampanjer och projekt som förekommer. Det finns ett fåtal lokala kampanjer och projekt som förs samt några få EU-projekt och de ser vi endast den i senaste perioden.

Mediakontakter

Den sista delen av det icke institutionaliserade deltagandet är mediekontakter. Att ta kontakt med media kan vara ett sätt att få ut sina åsikter eller ståndpunkter utan att behöva uppträda öppet som debattör som mer är fallet med övrig opinionsbildning (SOU 1999:121:12,13).

1991/1992

IOGT-NTO anser det vara svårt att få ut nyktra budskap via tv, radio och rikspress. De anser att det är den alkoholvänliga trenden som finns i både Stockholm, Göteborg och Malmö. Detta verkar vara något som drabbar flera idéburna organisationer. Landsortspressen har en mer allsidig ställning (VB 1991/1992:39).

1997/1998

Organisationen har valt att göra en större satsning på media. IOGT-NTO får bra genomslag i tidningar både lokalt och i rikstäckande tidningar, detta med artiklar och deltagande på debattsidorna. Intervjuer görs i media med företrädare för IOGT-NTO och de får även genomslag i TV och Radio pga. den stora mediesatsningen (VB 1997/1998:29). Deras egen tidning kommer nu ut hälften så ofta men målet är att få den dubbelt så bra (VB 1997/1998:29).

2001/2002

IOGT-NTO bedrev opinionsbildning via media "Gourmet målet", detta mål gällde alkoholreklam i tidskrifter. Organisationen har haft stort utrymme i media både lokalt och i riksmidia under 2001/2002. Riksmidia har haft hög prioritet detta har bland annat visat sig genom debattartiklar i nationell press och större regionala tidningar samt en del medverkan i TV och radio har förekommit (VB 2001/2002:25).

IOGT-NTO:s material har funnit på flera webbplatser bl.a. den egna www.iogt.se och www.drugnews.nu (riksförbundet narkotikafritt samhälle) (VB 2001/2002:28).

Även olika projekt får egna webbsidor tex. www.vaga.nusid (VB 2001/2002:41).

2003/2004

IOGT-NTO medlemmar har skrivit debattartiklar tillsammans med politiker, fackliga företrädare samt andra opinionsbildare. Intresset från media har ökat och därför har IOGT-NTO tillsatt en särskild presstelefon (VB 2003/2004:37). IOGT-NTO har under perioden uppvaktat av både lokala och nationella politiker samt skrivit debattartiklar och insändare i lokal och riksmidia (VB: 2003/2004:36).

2005/2006

Nationellt har IOGT-NTO delat flygblad, skrivit insändare och debatt artiklar, Almedalsveckan tv-debatt med Morgan Johansson, alkohol och folkhälsominister och även haft diskussioner med Göran Persson (VB 2005/2006:26).

”På olika sätt försöker vi bidra till den alkoholpolitiska diskussionen i media. Många av våra medlemmar skriver därför insändare, debattartiklar, gör uttalanden och inbjuder media till olika arrangemang, möten och kampanjer som vi genomför.” (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder)

Sammanfattning:

Metoderna för att komma ut i media verkar vara de samma men vilken media som är viktig varierar. I de tidigare åren är det lokalmedia som satsas på även om det kanske inte är helt frivilligt från organisationens sida. Det satsas mer på just media för varje år, tv och radio samt rikspress blir allt viktigare. IOGT-NTO satsar även på hemsida, men även att finnas på andras sidor för att kunna sprida sin åsikt och på så sätt påverka.

5.6 Vad prioriteras?

Under denna punkt tar jag upp vad det är som IOGT-NTO har satsat speciellt på under åren. Jag tar även upp vad de haft för personal anställt under året för att kunna se skillnader i antal och hur IOGT-NTO organiserat sitt förbundskansli.

1989/1990

Kursverksamheten är viktig för IOGT-NTO och kurs- och friluftsgårdarnas marknadservice bildades för att kunna marknadsföra och bredda kundunderlaget och stärka ekonomin med medel från kursgårdsfonden. (VB:1989/1990:1).

Medlemsantalet minskar och ekonomiskt bidrag ges till flera distrikt. IOGT-NTO sätter ett nytt mål med en ökning för organisationen med 500 medlemmar varje år (VB:1989/1990:10). IOGT-NTO ger även ekonomiskt bidrag till distrikten för att kunna anställa personal (VB:1989/1990:11).

IOGT-NTO ser strategiskt EG som ett stort hot mot den svenska restriktiva alkoholpolitiken (detta leder till ett medlemskap i Eurocare 1991)(VB 1989/1990:2).

1991/1992

IOGT-NTO har fortsatt mål om högre medlemssiffror (VB:1991/1992:34) och organisationen har även fortsatt ekonomiskt stöd till distrikten (VB:1991/1992:28). En satsning påbörjas för att få in fler kvinnor i rörelsen och en grupp tillsattes för att få fram nya idéer som ska locka fler kvinnor till IOGT-NTO (VB:1991/1992:42).

1993/1994

Extrakongress för att förbundsstyrelsen vill veta hur IOGT-NTO uppfattning är inför folkomröstningen angående Sveriges medlemskap i EU. IOGT-NTO bestämde sig för att inte ta ställning i frågan men UNF ställde sig mot ett medlemskap.

Ett projekt som är prioriterat under perioden är kvinna till kvinna, som är ett projekt om kvinnor och missbruk (VB 1993/1994:40).

1995/1996

Denna period görs en stor IT-satsning. På våren 1996 startas nykterhetsrörelsens databas SoberNet som innehåller debatt, både intern och extern. Databasen innehåller även information runt nykterhetsrörelsen samt AN fakta och har ungefär 500 användare. IOGT-NTO:s egen hemsida publicerades på Internet i augusti samma år.

För att nå målen om högre medlemsantal har nu telefonvärvning blivit ett komplement till verksamheten (VB:1995/1996:36).

1997/1998

Under denna period genomförs mer och fler projektarbeten och även flera lokala projekt har genomförts (VB 1997/1998:29).

När jag tittar på **organiseringen av personalen på förbundsexpeditionen** finns det stora förändringar genom åren. Under de första åren delas mycket personal med ungdomsförbundet UNF samt barnorganisationen JUN. Under 97/98 blir IOGT-NTO, UNF och JUN (IOGT-NTO:s Juniorförbund) tydligare egna organisationer och varje förbund anställer nu sin egen

personal istället för att dela på viss personal som fallet varit tidigare. Det finns dock lite "tjänsteköp" mellan organisationerna (VB 1997/1998:29). Mellan 97/98 och 01/02 syns det stora skillnader när det gäller personal och personalstyrkan har ökat betydligt från ca 24-34 tjänster (att jag skriver ca. är för att alla inte har 100% tjänster). 01/02 blir organisationen också uppdelad i tre steg: alkohol och narkotikapolitiskt-, socialt- och förebyggande arbete. Det fjärde, kommunikation, är till för att stötta de andra tre. Individuellt arbete satsas det också på och en verksamhetspool med 3 förbundskonsulenter samt 1 projektanställd finns för distrikten att tillgå. Under nästa period dvs. 03/04 ökas personalen ytterligare och även 7 utvecklingskonsulenter (se bilaga 1).

Sammanfattning:

Under de första åren som behandlas 89/90 samt 91/92 tycker jag mig se en klar satsning inåt organisationen. Personalen delas med ungdomsförbundet UNF samt barnorganisationen JUN. 93/94 samlades IOGT-NTO genom en extrakongress för att ta ställning kring folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU. 95/96 görs en stor IT satsning och hemsidan lanseras på Internet. Telefonvärvning används nu för att få fler medlemmar. Under 97/98 förändras mycket på förbundsexpeditionen. IOGT-NTO, UNF och JUN blir tydligt egna organisationer och anställer sin egen personal.

Att titta på organiseringen av personalen på förbundskansliet är det enda sätt där man tydligt ser den organisationsförändring som skedde för att koncentrera sin verksamhet från att bevaka allt till tre huvudämnen: alkohol och narkotikapolitiskt, socialt, och förebyggande samt kommunikation som stöttar de tre övriga.

5.7 Samarbete

Här kommer jag att titta på vilka organisationer som IOGT-NTO väljer att samarbeta med? Samarbete blir allt viktigare för flera intresseorganisationer och blir då även intressant att titta på i denna uppsats.

1989/1990

IOGT-NTO har stärkt samverkan med yrkesgrupper för strategiskt syfte: lärare, poliser, läkare, journalister och socialarbetare. Exempelvis Sveriges Polismäns Helykterhetsförbund (SPHF) Syfte att vända sig till just dessa yrkesgrupper är att deras erfarenheter är viktiga i den alkoholpolitiska debatten (VB:1989/1990:2).

IOGT-NTO blir medlemmar i Eurocare och lägger mer engagemang i IOGT-NTO International. Är sedan tidigare medlemmar i bl.a. CAN (Centralförbundet för alkohol och narkotika upplysning) och ICAA (International Council of Alcohol and Addiction) (VB:1989/1990:9).

1991/1992

Samarbete med yrkesgrupper fortsätter och nu satsar IOGT-NTO på de man inte nått ännu dvs. journalister, läkare och socialarbetare (VB:1991/1992:28). IOGT-NTO tar beslut om stöd till nykterhetsrörelsen i de baltiska länderna och även om stöd till övriga Europa (VB:1991/1992:28).

1995/1996

IOGT-NTO har under perioden ett projekt i samarbete med s-kvinnor ang. kvinnor, alkohol och läkemedel projektet anordnade bl.a. seminarier och medverkade på kvinnor kan- mässan (VB:1995/1996:30-31).

1997/1998

Under perioden samarbetar organisationen med flera aktörer och ett samarbete mellan polisen, IOGT-NTO och UNF mynnar ut i VÅGA projektet (VB:1997/1998:27).I projektet attityd samarbetar IOGT-NTO med UNF, JUN, nykterhetens scoutförbund (NSF) och Riksidrottsförbundet (VB:1997/1998:27).

IOGT-NTO är kritiska mot OAS vilket består av berörda myndigheter, alkoholbranschen samt försäkringsbolagen. Det organisationen är kritisk mot, är sammanblandningen av vinstintresse och samhällsansvar (VB:1997/1998:27).

IOGT-NTO har även medverkat i en kartläggning av den internationella alkoholindustrin ”På jakt efter nya marknader” av David Jernigan, Research Director of the Center on Alcohol Marketing and Youth at Georgetown University in Washington, DC. (VB 1997/1998:29).

2001/2002

Samarbete med andra organisationer har ökat ytterligare och organisationens legitimitet är stor enligt statistiska undersökningar och media (VB: 2001/2002:21). EU och Eurocare blir

allt viktigare, IOGT-NTO lämnar ett betydande årligt ekonomiskt stöd åt Eurocare, som visat sig vara en viktig aktör och mötesplats (VB: 2001/2002:25). 2001 blir IOGT-NTO även medlemmar i den globala nykterhetsorganisationen medlemmar i GAPA (VB: 2001/2002:26).

Eurocare tog fram material till WHO:s europaregions ministerkonferens och delar av materialet återgavs av generaldirektörens i hennes tal på konferensen (VB: 2001/2002:26). NBV (Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet) har under perioden haft ett deltidsbemannat representations kontor i Bryssel (VB: 2001/2002:26).

2003/2004

Samarbete blir ännu mer viktigt för organisationen under denna period. I verksamhetsberättelsen 2003/2004 skrivs mer om GAPA (Global Alcohol Policy Alliance) och Eurocare och under denna period har IOGT-NTO även blivit medlemmar i EPHA (European Public Health Alliance) (VB: 2003/2004:25).

2005/2006

EU arbetet allt viktigare för IOGT-NTO:s påverkansarbete. Kontakterna med EU och påverkansarbetet kan delas upp i tre delar

- Eget lobbyarbete
- Konkret samarbete i projekt
- Deltagande i andra organisationer och nätverk

(VB 2005/2006:27).

Sammanfattning:

I detta kapitel går att läsa att samarbete blir mer och mer viktigt för IOGT-NTO. Organisationen samarbetar både internationellt med andra nykterhetsorganisationer men även nationellt med både politiska - och idrottsorganisationer och myndigheter.

5.9 Intervju

Intervjun genomfördes 27/11-07 med Peter Moilanen ansvarig för Alkohol- och narkotikapolitiska frågor på IOGT-NTO:s förbundskansli, på IOGT-NTO:s förbundskansli i Stockholm. De frågor som jag valt att ställa till Peter Moilanen bygger på frågetecken som visat sig efter att jag läst igenom verksamhetsberättelserna.

1. I verksamhetsberättelserna har jag kunnat läsa att personalen på det centrala kansliet har ökat från 21 tjänster 1990 till ungefär 44 tjänster 2006. Hur kommer det sig?

För det första har JUN, UNF och IOGT-NTO tydligt blivit tre fristående organisationer med egna anställda. För det andra har inkomstkällan miljonlotteriet blivit större och därför har mer personal kunnat anställas. Sedan 2003 har IOGT-NTO även haft utvecklingskonsulenter som verkar lokalt/regionalt för att stötta distriktens verksamhet.

Under tidigare år har IOGT-NTO sysslat med allt från kultur, fredsarbete och miljöfrågor men sedan några år har man beslutat sig för att syssla med 3 huvudlinjer: alkohol och narkotikapolitiskt, förebyggande arbete samt socialt arbete. Detta är av praktiskt syfte så att organisationen ska nå fler framgångar då man koncentrerar sig på dessa tre områden.

1a. (följdfråga) Har IOGT-NTO helt lämnat dessa frågor?

Nej det finns fortfarande möjligheter att jobba med fler ämnen på lokal nivå och detta görs fortfarande.

2. Har kampanjer ökat eller minskat och hur ser de ut? Satsas det mer inför valperioder eller hur ser fördelningen ut?

Tidigare (på 90-talet) har IOGT-NTO satsat på alkohol och narkotikapolitiska frågor just runt valen men numera är det så mycket annat runt valet så de satsar istället större på nykterhetens vecka. Detta är för att koncentrera och utveckla nykterhetens vecka runt om i landet. En annan vecka där numera IOGT-NTO syns varje år med både kampanjer och seminarier och vattenflaskor vid viktiga tal, är under Almedalsveckan. Detta är ett viktigt tillfälle att synas på.

3. Vilka kanaler är viktigast över tid är det kampanjer, opinionsbildning över nätet eller direktkontakt med beslutsfattare?

Media och möte med politiker på alla nivåer är IOGT-NTO:s viktigaste kanaler för att få ut sitt budskap men de använder sig av 6 olika kanaler:

- Träffa politiker personligen
- Partiväsen
- Budskap via media
- Skriftliga åsikter
- Forskning
- Kampanjer

4. Vad är prioriterat och var lägger organisationen mest resurser på?

Personal, Brysselkontor, rapporter eller webben?

Personal är den del som det läggs mest resurser på. Numera är det även de tre verksamhetsområdena alkohol och narkotikapolitiskt, förebyggande arbete samt socialt arbete men även en hel del på kommunikationen som är till att stötta de första tre.

När det gäller den alkohol och narkotikapolitiska potten går sedan ca 5 år tillbaka ungefär hälften till europeiska projekt, Eurocare etc.

5. Vilka väljer organisationen att samarbeta med? Hur har detta förändrats och varför?

Tidigare har IOGT-NTO endast samarbetat med andra nyktra organisationer men under de senaste åren har organisationen istället letat efter minsta gemensamma nämnare för att nå ett gemensamt mål. Det har blivit allt mer viktigt med samarbete. Exempel på samarbetsorganisationer är:

- Fackförbund
- Kyrkor (även frikyrkor)
- Invandrarföreningar
- Partier (dock inte moderaterna som parti men ibland enstaka politiker)

Detta sker bl.a. genom att besöka partiarrangemang eller kongresser både lokalt, regionalt och centralt så att alla nivåer nås. IOGT-NTO företrädare träffar även riksdagsledamöter via bokade lunchmöten.

Sammanfattning:

Svaren jag får av Peter Moilanen stämmer bra överens med det som jag fått fram genom verksamhetsberättelserna och under fråga 3 som gäller de viktigaste kanalerna för att få ut budskapet nämner inte Peter direktaktioner alls och det visar att det verkar vara ett riktigt resultat som jag fått fram under rubriken ”direkta aktioner”.

6 Slutsats/Resultat

När jag frågade Peter Moilanen vad för kanaler IOGT-NTO använder för att påverka politiska beslut stämde de bra överens med den modell som jag använder i min teori. Detta visar att jag har valt en bra teorimodell att gå efter och att jag kommer att få ett bra resultat .

Jag kommer nu att sammanställa den information som funnits i hela kapitel 5 och återgå till min teori och därigenom besvara de frågor som uppsatsen ställer dvs. IOGT-NTO :s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006; Hur har strategierna sett ut? I vad mån har de förändrats?

När det gäller **parlamentarisk demokrati** var det ganska tunt i verksamhetsberättelserna. IOGT-NTO är inte knutet till något enskilt politiskt parti men som det beskrivs i ”alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder” från 2005/2006 finns det många IOGT-NTO medlemmar i riksdagen som även är medlemmar i ett politiskt parti som t.ex. Maj-Lis Lööv Socialdemokrat, f.d. EU-parlamentariker och nu förbundsstyrelseledamot i IOGT-NTO. IOGT-NTO medverkar även på partikongresser regelbundet men det tas inte alltid upp i verksamhetsberättelserna. Det hade varit intressant att veta hur många av riksdagsledamöterna som är medlemmar i IOGT-NTO men det får lämnas till vidare forskning då jag inte finner den informationen i de material som använts i denna uppsats.

För att försöka mäta **korporatistisk** medverkan har jag tittat på remissvar och medverkan i SOU:er. Tyvärr har jag inte kunnat finna information alls från åren 1991-1996 i förbundsstyrelsens protokoll eller i verksamhetsberättelser och det blir därför svårt att se om EU Inträdet har givit något utslag och det kan ju även fattas fler dokument från andra år i denna fråga. Något som jag lägger märke till i den information som jag har, är att det har blivit något fler remissvar och medverkanden i SOU:er de senare åren. Det andra som jag ser

är att det är nästan bara nationella frågor 89/90 och 97/98 medans ungefär hälften gäller EU 03/04 och 75 % i den sista verksamhetsberättelsen är EU-relaterade.

De **direkta aktionerna** är få eller så skrivs det inte om dem i verksamhetsberättelserna. Detta kan bero på att direkta aktioner kan bygga på civil olydnad som bryter mot lagen. När jag ställde frågan i Intervjun med Peter Moilanen angående vilka kanaler för att påverka som är viktigast för IOGT-NTO nämner han inte direkta aktioner vilket talar för att mitt resultat kan visa rätt men eftersom det är så få händelser så är det svårt att göra någon analys.

I delkapitel 5.5 tycker jag mig se att de **direkta kontakter** som tagits riktar sig lika mycket till den nationella som till den Europeiska nivån. Jag tolkar det som att IOGT-NTO arbetar brett och på flera nivåer. Den regelbundna uppvaktningen av beslutsfattare via brev/mail, telefon och personliga möten har varit återkommande under åren både från IOGT-NTO centralt men även från den lokala och regionala organisationen och ses alltid som viktig för att kunna påverka.

När det gäller **opinionsbildning** fanns det mycket att hitta i verksamhetsberättelserna. Opinionsbildning är något som IOGT-NTO använder sig mycket av och det verkar vara den kanal som används mest för att påverka. På 1990-talet men även 2002 kan man se klar satsning inför riksdagsvalen. Även inför EU-parlamentsval och runt folkomröstningen om ett svenskt medlemskap i EU fanns det kampanjer. De senare åren att riktas mer på Almedalsveckan och kampanjerna läggs mer jämt över åren då organisationen anser att det lätt kan komma bort i allt brus inför valen. Det är det är nästan uteslutande nationella kampanjer och projekt som förekommer. Det finns ett fåtal lokala kampanjer och projekt som förs samt några få EU-projekt och de ser vi endast den i senaste perioden.

Metoderna för att komma ut i media samt att bilda **media kontakter** verkar vara de samma över tid men vilken media som är viktig för IOGT-NTO varierar. I de tidigare åren är det lokalmedia som organisationen vänder sig mot eftersom organisationen anser rikspressen ter sig ovillig att trycka nyktra budskap. Det satsas mer på just media för varje år, tv och radio samt rikspress blir allt viktigare. Detta kan bero på att de kampanjer som IOGT-NTO för är just rikstäckande. Organisationens satsar även på hemsida, men även att finnas på andras Internet sidor för att kunna sprida sina åsikter och på så sätt påverka.

När det gäller IOGT-NTO:s **prioriteringar** så finns det en del förändringar över tid. Under de tidigare åren som behandlas 1990-1992 delas förbundspersonalen med ungdomsförbundet UNF samt barnorganisationen JUN och mycket satsningar görs inåt organisationen för att stötta upp. Under perioden 93/94 samlades IOGT-NTO till en extrakongress för att ta ställning inför folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU och nästa period 95/96 görs en stor IT satsning och hemsidan lanseras på Internet.

Under 97/98 förändras mycket på förbundsexpeditionen. IOGT-NTO, UNF och JUN blir tydligt egna organisationer och anställer sin egen personal. Under de senare åren har det satsats mer på personal och det är inkomstkällan miljonlotteriet som ökat som gjort detta möjligt. Tidigare har organisationen engagerat sig i väldigt många frågor, allt från alkoholfrågor till fred och miljö. 01/02 har personalen delats upp i tydliga arbetsområden alkohol och narkotikapolitiskt-, förebyggande-, socialt och individuellt arbete. Det finns även en kommunikationsavdelning för att hjälpa de övriga avdelningarna att nå ut. Utvecklingen försätter och även utvecklingskonsulenter tillsätts.

Samarbete är något som har ökat med tiden och blivit allt viktigare för IOGT-NTO. Tidigare har organisationen endast samarbetat med andra nyktra organisationer Organisationen samarbetar både internationellt med andra nykterhetsorganisationer men även nationellt med både idrottsföreningar, fackförbund, Kyrkor (även frikyrkor) Invandrarföreningar, myndigheter och politiska partier (dock inte moderaterna som parti men ibland enstaka politiker). Under åren runt det svenska EU-inträdet blir det tydligt att det Internationella IOGT inte räcker utan att nya nätverk bildas på Europeanivå tex. Eurocare för att tillsammans bli större och starkare och på så sätt kunna påverka på ett bättre sätt.

När det gäller **det svenska EU-medlemskapets påverkan på IOGT-NTO:s strategi** syns det främst på direkta kontakter, samarbete och ekonomiskt stöd. Ungefär hälften av den alkohol och narkotikapolitiska budgeten ges till europeiska projekt som t.ex. Eurocare.

För att **sammanfatta** mina resultat har IOGT-NTO gått från en organisation med många frågor och endast samarbete med andra nykterhetsrörelser till att bli en organisation som koncentrerat sina frågor som det satsats på och istället jobbar organisationen i flera nätverk och genom flera kanaler för att nå bättre resultat i att påverka politiska beslut. Organisationen

har förhållit sig både till det svenska EU-medlemskapet och Internets utveckling och betydelse samt behovet att synas i media.

Förslag på vidare forskning:

Under uppsatsskrivningen har jag funderat på fler uppslag som snuddar vid samma ämne och som skulle kunna komplettera min uppsats .

- Hur många ledamöter sitter på flera stolar dvs. både i IOGT-NTO och i ett politiskt parti.
- Finns den Europeiska alkoholpolitiken och vilka är det som verkligen påverkar den?

7 Sammanfattning

Jag har skrivit en uppsats om IOGT-NTO :s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006. Jag utgår från frågorna; Hur har strategierna sett ut? I vad mån har de förändrats?

För att försöka mäta vilka metoder organisationen använder sig av har jag kombinerat en teori av Michael Karlssons ”den nationella vägen eller brysselstrategin” med modellen över politiskt deltagande som finns i SOU 1999:121 *Avkorporativisering och lobbyism*.

Jag letade sedan information i IOGT-NTO:s verksamhetsberättelser och delade sedan upp den efter tidsperioder och kategori. Jag tog de 6 resultaten i min modell: Parlamentarisk demokrati, Korporatism, Direkta aktioner, Direkta kontakter, Opinionsbildning, Mediakontakter. För att nå ett bättre resultat ansåg jag ändå att jag var tvungen att ytterligare komplettera med två kategorier: samarbete och prioriteringar eftersom detta är så viktigt för IOGT-NTO:s påverkansarbete.

För att **sammanfatta** mina resultat har IOGT-NTO gått från en organisation med många frågor och endast samarbete med andra nykterhetsrörelser till att bli en organisation som koncentrerat sina frågor som det satsats på och istället jobbar organisationen i flera nätverk, både nationella men även internationella, och genom flera kanaler för att nå bättre resultat i att påverka politiska beslut. Organisationen har förhållit sig både till det svenska EU-medlemskapet och Internets utveckling och betydelse samt behovet att synas i media.

Referenser

Riksdagens snabbprotokoll 1991/92:123 Måndagen den 1 juni

<http://www.riksdagen.se> (sökord: avskaffande av intresserepresentation) 2008-01-02

Den svenska IOGT-NTO hemsidan <http://www.iogt.se> 2007-11-11

Eurocares hemsida www.eurocare.org 2008-02-01

Vin och sprithistoriska museets hemsida www.vinosprithistoriska.se 2008-02-11

Bäck, Mats och Möller, Tommy (2003) *Partier och organisationer* Stockholm: Nordstedts juridik AB

Hermansson, Jörgen (1993) ” Den fostrande statens politik- alkoholpolitik” *Politik som intressekamp* Stockholm: Nordstedts juridik AB

Hermansson, Jörgen Lund, Anna Svensson, Torsten Öberg, Per Ola (1999)
Av korporativisering och lobbyism SOU 1999:121 Stockholm: Fakta info direkt

Karlsson, Mikael, ”EU och organisationsväsendet” (red.) Johansson, Karl Magnus Red. (1999)
Sverige i EU Stockholm: SNS förlag

Lindgren, Åke (2001) *Rörelse i tiden - boken om kampen för ett nyktrare Sverige* Malmö: Sober Förlags AB

Organisationstryck IOGT-NTO

Kongress 1991 Verksamhetsberättelse 1989/1990

Kongress 1993 Verksamhetsberättelse 1991/1992

Kongress 1995 Verksamhetsberättelse 1993/1994

Kongress 1997 Verksamhetsberättelse 1995/1996

Kongress 1999 Verksamhetsberättelse 1997/1998

(Kongress 2001 Verksamhetsberättelsen 1999/2000 finnes i ej i kongresshandlingarna).

Kongress 2003 Verksamhetsberättelse 2001/2002

Kongress 2005 Verksamhetsberättelse 2003/2004

Kongress 2007 Verksamhetsberättelse 2005/2006

Alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder. (Finns som bilaga)

Bilaga 1: förteckning över personal 1990-2006

Bilaga 2: alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder

Bilaga 1

1989/90

IOGT-NTO personal

Förbundssekreterare
Biträdande förbundssekreterare
Studiekonsulent
Förbundskonsulent
Sekreterare
Internationell konsulent
Arrangör service

Gemensamt anställda

Administrativ chef
2 sekreterare
Ekonomichef

Kamrer

2 ekonomi assistenter
4 medlemsregistrert
2 vaktmästare
växeltelefonist

(VB 1989/1990:33)

1993/94

IOGT-NTO personal

Förbundsdirekteör
4 Förbundskonsulenter
Förbundskonsulent yrkessektioner
assistent/sekreterare
Sekreterare för ölandskontoret
Verksamhetschef/arrangemangservice
Projektanställd här och nu kampanjen
konsulent vårdkedjan

Gemensamt anställda

Personal chef
Informations chef
informations
assistent/kampanjsekreterare
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
ass. medlemsregistrert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister
(VB 1993/1994:50)

1991/92

IOGT-NTO personal

Förbundssekreterare
Biträdande förbundssekreterare
2 Förbundskonsulenter
Sekreterare

Sekreterare för ölandskontoret
Verksamhetschef/arrangemangservice
projektanställd

Gemensamt anställda

Personal chef
Informations chef
2 internationella konsulenter
2 sekreterare
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
ass. medlemsregistrert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister
1 projektledare för de integrerade instruktörutbild.

(VB 1991/1992:56)

1995/1996

IOGT-NTO personal

Förbundsdirekteör
3 Förbundskonsulenter
Förbundskonsulent yrkessektioner
Förbundskonsulent fastighetsfrågor

Förbundskonsulente utvecklingsfrågor
assistent/sekreterare

Sekreterare för ölandskontoret

3 Projektanställda
konsulent vårdkedjan

Gemensamt anställda

Personal chef
Informations chef
informations assistent
sekreterare
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
ass. medlemsregistrert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister

(VB 1995/1996:66)

1997/98

Stab

Förbundsdirigktör
assistent/sekretärer

Utvecklings och verksamhets avdelning

Verksamhets ansvarig
4 Förbunds konsulenter
Förbunds konsulent fastighetsfrågor
Projektanställd arkivarie
Projektanställd för miljöarbetet

Informationsenheten

Informations chef
Förlagsredaktör sober förlag

Ekonomiavdelningen

Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter

Administrativ avdelning

Personal chef
sekretärer
verksamhetsansvarig medlemsregistret och datafrågor
ass. medlemsregistert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister

(VB 1997/1998:40)

2001/2002

Stab

Förbundsdirigktör
assistent/sekretärer
förbundsjurist

Alkohol och narkotikapolitiskt

Verksamhetsansvarig
Alkoholpolitisk sekretärer

Förebyggande arbete

Verksamhetsansvarig
2 projektanställda (varav en 20%)
internetresan
trainee europaperspektiv

Socialt arbete

Verksamhetsansvarig

Individuellt arbete

Verksamhetsansvarig
Projektanställd integrationsfrågor

Kommunikation

Verksamhetsansvarig
Projektanställd kommunikatör

Administration och ekonomi

Administrativ chef
Administrativ assistent
IT ansvarig
2 kontorister medlemsregistert
2 vaktmästare
växeltelefonist
informationsassistent
kontorist
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
Ekonom

Verksamhets pool

3 förbunds konsulenter
projektanställd

(VB 2001/2002:45-46)

2003/2004

Stab

Förbundsdirektör
assistent/sekreterare
förbundsjurist
insamlingsansvarig

Alkohol och narkotikapolitiskt

Verksamhetsansvarig
2 förbunds konsulenter

Förebyggande arbete

Verksamhetsansvarig
projektanställd internetresan
projektanställd studentprojekt
projektanställd vuxna mot droger

Socialt arbete

Verksamhetsansvarig
Kamratstödet Gotland

Individuellt arbete

Verksamhetsansvarig
2 projektanställda –värvning
projektanställd –senior konsulent
Projektanställd integrationsfrågor

Kommunikation

Verksamhetsansvarig
Webbkoordinator
Projektanställd pressekreterare
Projektanst.
materialproduktion/arkivarie

Administration och ekonomi

Administrativ chef
Administrativ assistent
IT ansvarig
2 kontorister medlemsregistret
vaktmästare
växelfonist
informationsassistent
kontorist
Ekonomichef
Kamrer
3 ekonomi assistenter
2 Ekonom
2 IOGT-direkt
eldsjäl fond (50%)

Verksamhets pool

2 förbunds konsulenter

Utvecklingskonsulenter

7 utvecklingskonsulenter
(VB 2003/2004:53-54)

2005/2006

Stab

Förbundsdirektör
assistent/sekreterare
förbundsjurist
insamlingsansvarig

Fokus 2009

projektledare

**Alkohol och
narkotikapolitiskt**

Verksamhetsansvarig
2 förbunds konsulenter
projektanställd webbredaktör

Förebyggande arbete

Verksamhetsansvarig
2 förbunds konsulenter
projektanställd

Socialt arbete

Verksamhetsansvarig
Förbunds konsulent- kamratstöd
Förbunds konsulent -020 numret

Individuellt arbete

Verksamhetsansvarig
2 projektanställda –värvning
projektanställd –Bofästet

Kommunikation

Verksamhetsansvarig
Webbkoordinator
Förbunds konsulent 50%
Projektanst. materialproduktion/arkivarie

Administration och ekonomi

Administrativ chef
Administrativ assistent
IT ansvarig
2 kontorister medlemsregistret
vaktmästare
växelfonist
informationsassistent
kontorist
Ekonomichef
Kamrer
3 ekonomi assistenter
2 Ekonom
2 IOGT-direkt
eldsjäl fond (50%)
IT driftstekniker
Personalassistent
Marknadsföring – Eldsjäl

Verksamhets pool

2 förbunds konsulenter

Utvecklingskonsulenter

7 utvecklingskonsulenter

MÄLARDALENS HÖGSKOLA

Institutionen för samhälls- och beteendevetenskap

Statsvetenskap 61-90hp

Uppsats 15hp HT 2007

Malin Norfall 821116-0323

**En studie av IOGT-NTO:s strategier för att påverka politiska
beslut 1990-2006**

**Handledare:
Joakim Johansson**

Innehållsförteckning

1. Inledning	sid. 1
1.1 Syfte och Frågeställning	sid. 1
2. Teori och tidigare forskning	sid. 2
3. Metod och material	sid. 5
4. Historik runt alkoholpolitiken i Sverige och IOGT-NTO	sid. 6
5. Undersökningen	sid. 8
5.1 Parlamentarisk demokrati	sid. 9
5.2 Korporatism	sid. 10
5.3 Direkta aktioner	sid. 11
5.4 Direkta kontakter	sid. 12
5.5 Opinionsbildning	sid. 13
5.6 Mediakontakter	sid. 17
5.7 Vad prioriteras?	sid. 18
5.8 Samarbete	sid. 21
5.9 Intervju	sid. 23
6. Slutsats/Resultat	sid. 25
7. Sammanfattning	sid. 28
Referenser	sid. 30
Bilaga 1: förteckning över personal 1990-2006	
Bilaga 2: alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder	

1 Inledning

Att påverka politiska beslut är något som medborgarna i en demokrati främst har möjlighet att göra genom de allmänna valen. Oavsett hur bra dessa val fungerar behövs även andra kanaler för att få beslutsfattarna medvetna om medborgarnas åsikter. Precis som att medborgarna har rätt att framföra sina åsikter till de folkvalda bör politikerna informera sig om vilka åsikter som finns bland medborgarna. Det finns flera sätt för medborgarna att organisera sin påverkan, vissa tar personlig kontakt med sina folkvalda andra organiserar sig i medborgarsammanslutningar (SOU 1999:121:9).

Min uppsats behandlar det organiserade intresset och dess strategier för att påverka politiska beslut. Jag har valt att studera IOGT-NTO, då jag anser det vara intressant att titta på en organisation som tillhör nykterhetsrörelsen, vilken inte alls är lika studerad som t.ex. arbetarrörelsen. Nykterhetsrörelsen är en av de tre stora folkrörelserna dvs. nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och frikyrkorörelsen, som växte fram i Sverige runt förra sekelskiftet och nykterhetsrörelsen har alltid varit obunden något enskilt politiskt parti som funnits/finns i Sverige. Nykterhetsrörelsen var fram till slutskedet av första världskriget den sett till medlemsantalet, den största av de tre (Bäck, Möller 2003:157-159).

Nykterhetsrörelsen har gjort alkoholfrågan till sin sak och har sedan 1800-talet organiserat sig i Sverige, för att opinionsbilda och ställa krav i svensk alkoholpolitik såväl som internationellt. IOGT-NTO är den största nykterhetsorganisationen med störst budget och är därför mest intressant att studera (www.iogt.se).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka IOGT-NTO:s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006. Jag utgår från frågorna; Hur har strategierna sett ut? I vad mån har de förändrats?

Detta vill jag göra genom att jämföra hur de över tid har prioriterat sina resurser och sin verksamhet samt vilka kanaler de använder sig av för att nå ut med sitt budskap och för att kunna påverka politiska frågor.

Tidsperioden jag har valt att titta på är 1990-2006. Att jag valt just dessa år är för det första att de ligger både före och efter medlemskapet i EU och kan då visa om detta har påverkat IOGT-NTOs strategier något. Och för det andra att det togs ett beslut i riksdagen ang.

intresserepresentationen 1992 vilket gjorde att organisationen förlorade en plattform som IOGT-NTO tidigare haft genom påverkan genom korporatistisk medverkan i svensk politik men får chans till en ny när EU-medlemskapet närmar sig. Andra saker som kan ha påverkat organisationen skulle kunna vara Internets allt större betydelse och det växande informationsbruset (Protokoll 1991/92:123).

2. Teori och tidigare forskning

Den teori jag har valt för att kunna få resultat som är relevanta för att kunna svara på uppsatsens frågor kombinerar Karlssons ”nationella vägen eller brysselstrategin”(Karlsson 1999:173) och den bild över politiskt deltagande som används i den statliga utredningen angående *Avkorporatisering och lobbyism* (SOU 1999:121 :14).

Nationella vägen eller Brysselstrategin

Många politiska beslut som gäller Sverige tas numera i EU och att påverka beslut som tas i EU är inte alltid så enkelt. Med EU:s flernivåsystem, med parlament, kommission och ministerråd, kan en organisation behöva flera kanaler för att påverka EU:s policyprocesser. Karlsson tar upp två huvudstrategier/vägar den nationella vägen och Brysselstrategin.

Den nationella vägen går genom regeringen, den permanenta representationen i Bryssel eller den nationella administrationen för att nå ministerrådet eller Europeiska rådet. De spanska fiskarna och det franska jordbruket är exempel på grupper som lyckats få inflytande genom den nationella vägen. Sverige har haft klara korporativa drag i inrikespolitiken fram till 90-talet men inte i utrikespolitiken. EU-medlemskapet har skapat nya behov för organisationer att ha nära kontakt med politiker och tjänstemän och Karlsson skriver att detta kan vara inledningen till en sorts nykorporativ trend (Karlsson 1999:173-175).

Den internationella vägen/Brysselstrategin bygger på att främst påverka genom direktkontakt med de gemensamma institutionerna för att nå generaldirektoraten, kabinetten och Europaparlamentet. För att påverka dessa institutioner använder olika organisationer, som vill

påverka besluten, nätverk och lobbying. Detta sker genom olika rådgivande funktioner i institutionaliserade arrangemang. (Karlsson 1999:173-175).

Jag anser att det är högt relevant var, eller genom vilken väg, en fråga avgörs. Är det via den nationella vägen eller genom Brysselstrategin. Denna fråga saknades i modellen från *Avkorporativisering och lobbyism* och lade därför till den frågan högst upp i den teoribild jag använder för min uppsats.

Politiskt deltagande

I *Avkorporativisering och lobbyism* SOU 1999:121 används en modell över politiskt deltagande. För att kunna använda modellen behöver vissa frågor definieras. Den första frågan som ställs i den modellen är ”Är deltagandet institutionaliserat?”. För att ta reda på detta måste det definieras vad institution innebär. I *Avkorporativisering och lobbyism* definieras institutionaliserat deltagande enligt följande: ”en mekanism som vilar på en regel eller en hel uppsättning regler som uppfattas, åberopas och erkänns av aktörerna”. De regler som är relevanta för detta ämne är sådana som begränsar deltagande i offentliga beslutsfattandet tex. vallagarna .

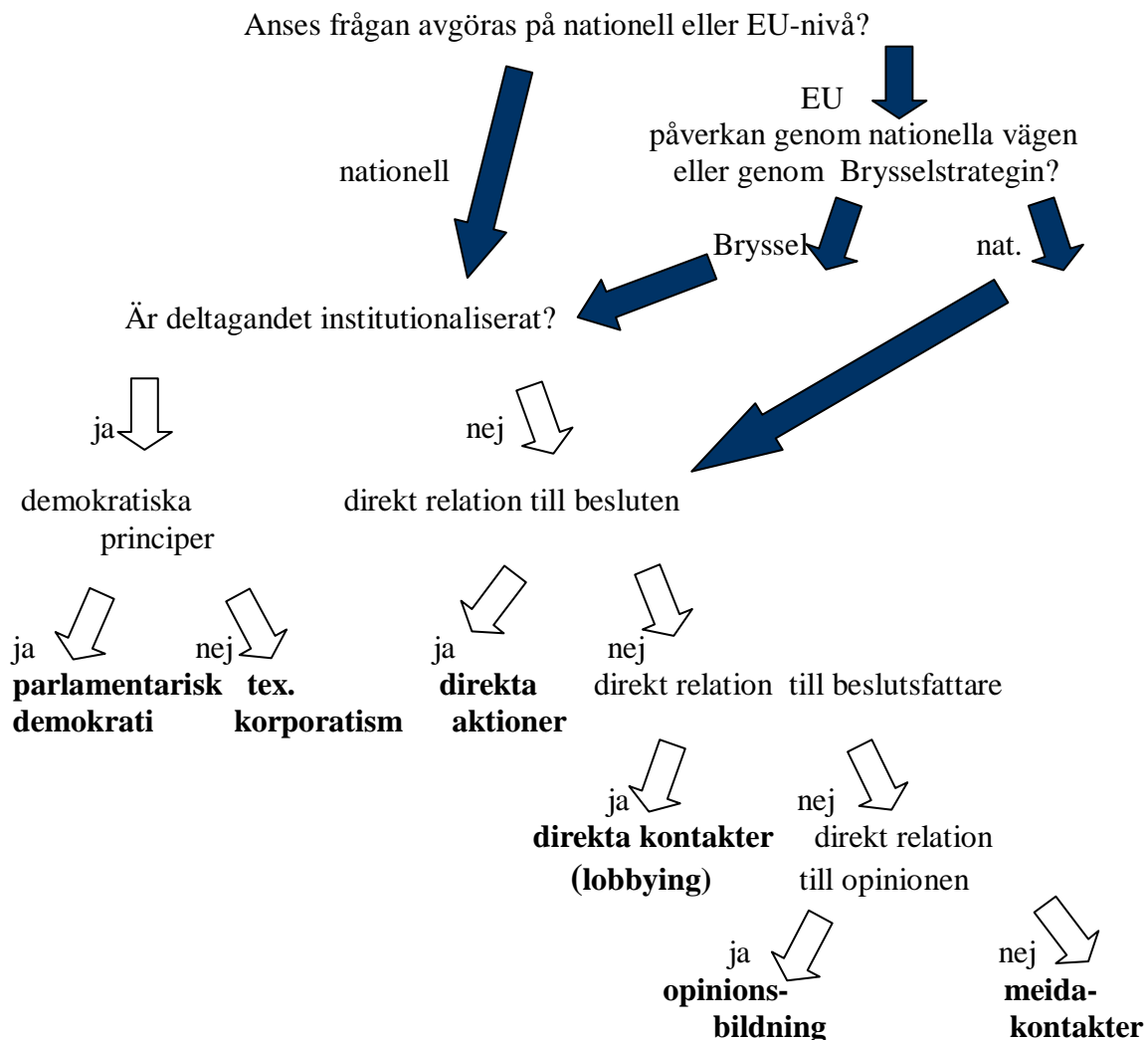
Om deltagandet är institutionaliserat kommer den andra frågan och det är om deltagandet ligger inom den demokratiska ramen. Exempel på demokratiskt deltagande kan t.ex. vara om en organisations medlemmar deltar via partiveksamhet och valsedel genom det representativa systemet. Om det institutionaliserade deltagandet inte är demokratisk blir det istället korporativt. Korporativ deltagande har varit något som funnits i Sverige både i ständriksdagen fram till 1866 och finns fortfarande fast i mycket mindre del och då genom att organisationer har direkt representation i statliga utredningar och statliga verkstyrelser. Korporativism är alltså när medborgarsammanslutningar eller organisationer får direkt möjlighet att delta i utformningen av offentlig politik (SOU 1999:121:10,11).

Om deltagandet inte är institutionaliserat bygger det istället på olika sorters närhet till besluten. Det kan gälla direkta aktioner som exempelvis civil olydnad eller blockader där organisationen eller medborgaren försöker påverka ett kommande beslut eller förhindra vad som redan blivit bestämt. Nästa steg i modellen gäller direkta eller riktade kontakter med politiker och/eller tjänstemän. Detta gäller när denna kontakt tas personligen med beslutsfattaren via brev/mail, telefon, eller ett personligt möte. Detta kan tex. rikta sig mot

medlemmar i en styrelse och det icke-institutionella är att det inte finns några regler för vem som får chansen att ta dessa kontakter och tala för sin sak. När det inte handlar om direkta kontakter till beslutsfattare kan det istället vara opinionsbildning det handlar om. Att påverka beslutsprocessen genom att påverka av den allmänna opinionen och andra grupper som är viktiga för beslutsfattarna kan vara ett sätt att utöva politiskt inflytande. Den sista delen av det icke institutionaliserade deltagandet är mediekontakter. Att ta kontakt med media kan vara ett sätt att få ut sina åsikter eller ståndpunkter utan att behöva uppträda öppet som debattör som mer är fallet med övrig opinionsbildning (SOU 1999:121:12,13).

Det politiska deltagandets former

Något som jag inte lyckades få med i min modell är samarbete, det blev bara ostrukturerat och rörigt och kunde inte på ett bra sätt visa på relevanta resultat. Samarbete är något som blivit allt mer viktigt för IOGT-NTO och kan därför inte bortses ifrån. Något ytterligare som jag valt att titta på är vad organisationen prioriterat under de olika verksamhetsåren för att kunna få en bild av vad som är viktigt och vad som satsas med eller mindre på. Dessa kommer jag att presentera närmare längre fram.

Tidigare forskning som behandlar organiserat intresse finns det en del både SOU samt avhandlingar och då främst om arbetarrörelsen och SAF. När det gäller IOGT-NTO som jag studerar eller nykterhetsrörelsen i stort finns det inte mycket att finna. Det jag funnit är Edquist, Samuel, (1973) -*Nyktra svenskar* som behandlar IOGT-NTO:s påverkan av den svenska Nationskänslan. För övrigt är det organisationens eget bolag sober som har gett ut *Rörelse i tiden* av Lindgren, Åke. Det som jag valt att använda mig av är, som jag visar i min teori Michael Karlssons *Sverige i EU och Avkorporatisering och lobbyism* SOU 1999:121.

3. Metod och material

Jag vill göra en jämförande analys över tid. För att göra detta kommer jag titta på de 6 olika resultat som kommer av analysmodellen i föregående kapitel samt de två som jag presenterar längre fram. För att kunna få svar på min frågeställning kommer jag att göra en genomgång av IOGT-NTO:s verksamhetsberättelser, IOGT-NTO:s ”remisspärm” samt *Alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder*. Jag har även genomfört en intervju med den verksamhetsansvariga för alkohol och narkotikapolitiken Peter Moilanen, som tidigare arbetar med EU frågor i IOGT-NTO, samt kompletterat med det material som jag anger under materiallistan i slutet av uppsatsen. Jag kommer att dela upp den information jag finner i varje kategori och sedan jämföra över tid och analysera.

Dessa är rubrikerna(resultaten):

- Parlamentarisk demokrati
- Korporatism
- Direkta aktioner
- Direkta kontakter
- Opinionsbildning
- Mediakontakter

För att komplettera min undersökning har jag lagt till prioriteringar och samarbete.

- **Vad prioriteras?**

Under denna punkt tar jag upp vad det är som IOGT-NTO har satsat speciellt på under de olika verksamhetsperioderna. Jag anser det även relevant att titta på hur IOGT-NTO har organiserat sin personal på förbundskansliet och hur de har riktat sina resurser.

- **Samarbete**

Något som är högst relevant men som saknas i modellen är samarbete och jag har därför valt att lägga till det som en egen rubrik. Samarbete är så viktigt för IOGT-NTO men även för andra organisationer och aktörer som t.ex. Eurocare och EPHA men även för myndigheter och kan därför inte bortses ifrån. Samarbetet finns både lokalt, regionalt, nationellt, på EU nivå och internationellt.

4. Historik runt alkoholpolitiken i Sverige och IOGT-NTO före 1990

IOGT ,Independent Order of Good Templars, kom till Sverige 1879 och kom då via England från USA.

Såhär beskriver IOGT själva på ,deras hemsida ,den svenska situationen 1879:

”För att förstå IOGT:s snabba spridning i Sverige vid slutet av 1800-talet måste man veta något om den sociala situationen i landet under 1800-talet. Sverige var vid den här tiden mycket fattigt och folk levde i stor misär. Missförhållandena förbättrades inte av att stora kvantiteter säd och potatis gick åt till öl- och brännvinsframställning och att arbetarna fick en del av sin lön utbetald i brännvin. Man har beräknat att brännvinskonsumtionen uppgick till cirka 23 liter per person och år omkring 1850.

Detta var ett sätt för arbetsgivarna att kontrollera sina arbetare. Om de drack mycket alkohol blev de passiviserade, och mäktade inte ställa krav och starta fackföreningar. Det hade tidigare under 1800-talet funnits måttlighetsföreningar, men IOGT var den första organisationen som krävde helnykterhet. Man ville att folket skulle sluta supa för att få kraft att göra något för att förbättra både sin livssituation och samhället i stort. På det sättet kan man säga att IOGT var en politisk rörelse, även om den inte var partipolitisk. Man kämpade för allmän rösträtt, och rörelsen var en skola i demokrati, eftersom man lärde sig mötesteknik och ett demokratiskt arbetssätt.”

(http://www.iogt.se/templates/SimplePage_120.aspx).

Nyckterhetsrörelsens har främst kämpat för att begränsa både försäljning och förtäring av rusdrycker och deras mål var ett totalförbud. Under denna tid var skatten på brännvin en stor del av statsinkomsterna.

I början av 1900-talet var IOGT störst men det fanns även andra viktiga nyckterhetsorganisationer: Nationella godtemplarorden, Blå bandet, Templarorden och Verdandi är några exempel. Under 1900-talets senare hälft börjar medlemsantalen minska och kraften hos nyckterhetsrörelsen är inte längre lika stor, men däremot fanns många nyktra förtroendevalda (i andra kammaren) i flera partier, vilket medgav ett parlamentariskt inflytande (Hermansson 1993:31f).

De tre förhållningssätten under 1900-talet, när det gäller alkoholpolitiken, har för nyckterhetsrörelsen varit förbudslinjen, då man ville ha ett totalförbud mot alkohol, motbokssystemet som innebar att spriten ransonerades, mellan 1919 och 1955 måste de som vill köpa brännvin och vin ha motbok. Ransonerna berodde på kön, inkomst och social status (www.vinosprithistoriska.se). Den tredje linjen var skattemetoden, då skatten på alkohol gör att priserna går upp och målet är minskad konsumtion. De tre förhållningssätten har behandlats vid sju tillfällen av Riksdagen.

1. Motboken införs : riksdagen beslutade 1917 att införa motbokssystemet, samtidigt som förslaget om lokalt veto föll
2. Förbudet avvisas: förbudsomröstningen 1922 innebar att förbudslinjen avfördes från dagordningen.
3. Motboken konfirmeras: riksdagen beslutade 1937 att behålla motbokssystemet
4. Motboken avskaffas: riksdagen beslutade 1954 att avskaffa motbokssystemet
5. Skattemetoden konfirmeras första gången: bekräftade 1957 sitt förra beslut
6. Skattemetoden sätts i fråga : riksdagen höll 1963 fast vid sina två föregående beslut
7. Skattemetoden befästes: riksdagen konfirmerade 1977 än en gång beslutet att släppa spriten ”fri”

(Hermansson 1993:32f)

IOGT slogs ihop med NTO 1970 men ses av Hermansson vara en ganska kraftlös rörelse idag (Hermansson 1993:32).

Numera är IOGT även organiserade på Europainivå sedan 1991 bl.a. i Eurocare, European Alcohol Policy Alliance som med 48 medlemsorganisationer arbetar med alkoholfrågor i EU. IOGT-NTO har sedan 2003 även ingått i EPHA (European Public Health Alliance) som är en folkhälsoorganisation som samlar icke vinstdrivande organisationer för folkhälsa i EU (VB: 2003/2004:25, www.eurocare.org,). 2001 blev IOGT-NTO även medlemmar i GAPA (Global Alcohol Policy Alliance) som är en global nykterhetsorganisation (Lindgren 2001:117-118).

5. Undersökningen

Jag var på IOGT-NTO:s förbundskansli och fick läsa igenom kongresshandlingar från 1991 till 2007 och de behandlade verksamhetsberättelser från 1989/1990 till 2005/2006. Tyvärr upptäckte jag att verksamhetsberättelsen 1999/2000 saknades i 2001 års kongresshandlingarna och därför finns den informationen inte med.

Då jag läste igenom verksamhetsberättelserna såg de väldigt olika ut och innehöll väldigt mycket information så för att begränsa mig kommer jag att ta upp det som är relevant för att kunna besvara min fråga. För att besvara min fråga, om IOGT-NTO :s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006, använder jag de 6 resultat som kommer av analysmodellen och jag kommer sedan att jämföra de 6 delarna/rubrikerna och visa hur de empiriskt sett ut. Det är ibland svårt att veta under vilken rubrik informationen ska in men jag har försökt att tolka efter modellen så långt jag har kunnat.

För att komplettera detta kommer jag även att titta på vad som prioriterats speciell under åren samt vilka organisationer IOGT-NTO har valt att samarbeta med. Om det jag inte kunnat finna någon information under en tidsperiod kommer jag inte att ta med detta utan endast kommentera det i förhållande till det andra i sammanställningen i slutet av varje delkapitel.

5.1 Parlamentarisk demokrati

Exempel på demokratiskt deltagande kan t.ex. vara om en organisations medlemmar deltar via paritveksamhet och valsedel genom det representativa systemet (SOU 1999:121:12,13). Här har jag även tagit med om IOGT-NTO har deltagit på partiarrangemang eller kongresser.

1991/1992

I mitten av augusti arrangerades partiveckan i Sundsvall och IOGT-NTO medverkade för första gången 1991. Det arrangerades seminarier, föreläsningar och Tv-sända debatter. IOGT-NTO deltog med kampanjen ”nyktert val-91” och en EG-utställning (VB:1991/1992:39).

1995/1996

Inför Sveriges första EU-parlamentsval tog IOGT-NTO fram en lista med samlade kandidater från olika partier som tagit ställning mot alkohol och droger (VB:1995/1996:29).

2005/2006

” Vi har många medlemmar som också är medlemmar i politiska partier. Det tycker vi är bra för då kan de som är det arbeta för alkoholpolitiken i sina respektive partier. Vi brukar också, för att möta politiker, vara med på partiernas egna arrangemang t ex kongresser”(alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder).

2006 deltog IOGT-NTO med en monter på vänsterpartiets kongress i Göteborg 5-8 Januari (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder).

Sammanfattning:

När det gäller parlamentarisk demokrati fanns det inte så mycket att finna i verksamhetsberättelserna. Som det beskrivs i ”alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder” från 2005/2006 finns det många IOGT-NTO medlemmar i riksdagen som även är medlemmar i ett politiskt parti som t.ex. Maj-Lis Lööv Socialdemokrat, f.d. EU-parlamentariker och nu förbundsstyrelseledamot i IOGT-NTO.

5.2 Korporatism

Den korporatism som finns kvar i svensk inrikespolitik men även inom EU är att intresseorganisationer medverkar i statliga utredningar och som remissinstans när nya dokument ska tas fram. För att titta på hur IOGT-NTO har deltagit som främst rådgivande instans men även som expertis har jag valt att titta på hur många remisser och SOU organisationen har deltagit i (SOU 1999:121:12,13).

1989/1990

- Socialstyrelsens handlingsprogram för att minska alkoholkonsumtionen med 25% till 2000 del 1 förebyggande insatser 1990

(I mitten av 80-talet tog riksdagen beslut om att minska alkoholkonsumtionen).

- Yttrande över Justitiedepartementet pm Ds 1990:52 gällande sjöfylleri (VB 1989/1990:14-16).

1997/1998

- SOU 1997:167 livsmedelsstrategi
- SOU 1998:8 alkoholreklam
- Samordning mot droger betänkande 1998:22
- SOU 1998:38 Vad får vi för pengarna?
- DS 1998:48 socialekonomi i EU-landet Sverige
(verksamhetsberättelse 1997/1998:38)

1999/2000

- SOU 2000:59 bestämmelser om alkoholdrycker
(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

2001/2002

- Remissvar Globcom (finns ej mer info)
- Remissvar bistånd för Östeuropa (finns ej mer info)
- Yttrande över nationella folkhälsokommitténs betänkande samt narkotikakommissionens slutbetänkande 2002 (VB 2001/2002:)
- SOU 2002:47 skattebasutredningen
(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

2003/2004

- Remissvar ang. EU:s framtid 2003
- SOU 2003:65 Alkoholbranschens idrottssponsring
- SOU 2003:69 alkoholreklam i tryckta skrifter
- Remissvar ang. Konstitution för EU 2004
- SOU 2004:82 sluta strunta i EU
- SOU 2004:86 alkoholförelutredning
- Yttrande över alkoholförordningen 2004

(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

2005/2006

- Remissvar ang. Psykisk ohälsa EU:s grönbok 2006
- Remissvar ang. EU internal market policy 2006
- Remissvar ang. WHO 2006
- SOU 2006:56 ansvarsfull servering

(ur förbundskansliets pärm "Remissvar")

Enligt *alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder* ser IOGT-NTO sig själv som en självklar remissinstans i alkoholpolitiska frågor såväl nationellt som lokalt.

Sammanfattning:

Remissvar och medverkan i SOU:er från 1991-1996 går inte att finna i varken förbundsstyrelsens protokoll eller i verksamhetsberättelser och det blir därför svårt att se om EU Inträdet har givit något utslag i denna fråga. Något som jag lägger märke till är att det har blivit något fler remissvar och medverkanden i SOU:er de senare åren. Det andra som jag ser är att det är nästan bara nationella frågor 89/90 och 97/98 medans ungefär hälften gäller EU 03/04 och 75% i den sista verksamhetsberättelsen är EU-relaterade.

5.3 Direkta aktioner

Direkta aktioner är exempelvis civil olydnad eller blockader där organisationen eller medborgaren försöker påverka ett kommande beslut eller förhindra vad som redan blivit bestämt (SOU 1999:121:12,13).

1989/1990

UNF (ungdomens nykterhetsförbund) kontrollerar åldersgränser för att få köpa öl i matvarubutiker genom att låta minderåriga försöka köpa just öl (VB 1989/1990:15).

2005/2006

I samband med budgetförhandlingarna om alkoholskatten genomfördes en aktion utanför finansdepartementet (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder)

Sammanfattning:

När det gäller direkta aktioner finner jag endast två händelser. Det kan bero på att civil olydnad är olagligt och kanske något som lämnas utanför verksamhetsberättelsen. Eftersom det är så få händelser så är det svårt att göra någon analys men IOGT-NTO fanns på plats på Sveriges första EU-förhandling, och de visar att organisationen anser detta vara viktigt.

5.4 Direkta kontakter

När jag skriver direkta kontakter menar jag direkta eller riktade kontakter med politiker och/eller tjänstemän. Detta gäller när denna kontakt tas personligen med beslutsfattaren via brev/mail, telefon, eller ett personligt möte. Detta kan tex. rikta sig mot medlemmar i en styrelse och det icke-institutionella är att det inte finns några regler för vem som får chansen att ta dessa kontakter och tala för sin sak (SOU 1999:121:12,13).

1993/1994

Vid Sveriges första EU-förhandlingar fanns IOGT-NTO där och överlämnade dokument ang. alkoholmonopol- hälsomonopol till EU- representanterna (VB 1993/1994:41).

Under perioden ordnade organisationen ”Upprop nyktrare tonår” och IOGT-NTO fick socialarbetare, forskare, professorer och ungdomsarbetare att underteckna uppropet som sedan lämnades över till social- och justitieministrarna (VB 1993/1994:40).

1995/1996

IOGT-NTO uppmärksammade införelsefrågan via debatter, artiklar och organisationen uppvaktade även socialministern och EU-ambassadören ang. just införelsefrågan (VB 1995/1996:30).

1997/1998

IOGT-NTO utförde lobbyarbete angående EG-domstolens beslut 1997 om alkoholmonopolet (VB 1997/1998:28). Under perioden ger även IOGT-NTO ett centralt ekonomiskt stöd för de distrikt som uppvaktar sina riksdagskandidater i länet (VB 1997/1998:28).

2001/2002

IOGT-NTO uppvaktade regeringen ang. EU –kommissionens förslag om säljfrämjande åtgärder på EU:s inre marknad (VB:2001/2002:26).

2003/2004

EN mobilisering genomförs mot sänkt spritskatt och mål har varit att påverka politiker på olika nivåer riksdag EU och kommuner, genom personliga brev, remissvar, debattartiklar och större kampanjer

2005/2006

” Vi träffar politiker, på alla nivåer, personligen för att diskutera aktuell alkoholpolitik. Personliga möten är ett klassiskt arbetssätt för en folkrörelse. Våra ideella medlemmar har goda möjligheter att möta politiker genom uppvaktningar, möten och konferenser.” (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder)

Sammanfattning:

I detta kapitel tycker jag mig se att de direkta kontakter som tagits riktar sig lika mycket till beslutsfattare nationellt i olika nivåer som till beslutsfattare inom EU. Jag tolkar det som att IOGT-NTO arbetar brett och på flera nivåer.

5.5 Opinionsbildning

När det inte rör sig om direkta kontakter till beslutsfattare kan det istället vara opinionsbildning det handlar om. Att utöva inflytande på beslutsprocessen genom att påverka av den allmänna opinionen och andra grupper som är viktiga för beslutsfattarna, kan vara ett sätt att utöva politiskt inflytande (SOU 1999:121:12,13). Det kan även handla om forskning som ibland mer liknar beställda undersökningar från bl.a. IOGT-NTO. Här har jag

bl.a. valt att tittat på vilka kampanjer IOGT-NTO har haft och om storlek, tidpunkt och antal förändrats.

1989/1990

Nyktert val -91 med avsikt att få med alkoholfrågan i -91 års val där IOGT-NTO vill nå politiker och bilda opinion (VB 1989/1990:12)

1991/1992

IOGT-NTO och UNF (Ungdomens Nykterhetsförbund) gör en undersökning ang. lördagsöppet och åldersgränsen på systembolaget och resultatet visade att 62 % vill ha kvar åldersgränsen på 20 år och endast 31 % önskade att ha lördagsöppet. Undersökningen innefattade 1200 våren 1992 (VB 1991/1992:38).

Arbetet med nyktert val genomfördes och då med en valhandbok, affischserie, material för möten och nyhetsbrev (VB 1991/1992:36).

När regeringens alkoholpolitiska kommission arrangerare en stor offentlig utfrågning om alkoholpolitiken och där medverkade ordförande för IOGT-NTO och presenterade deras egna alternativa utredning alkoholpolitikens ABC (VB 1991/1992:38).

1993/1994

Här och nu kampanjen samt Absolutkampanjen (1993) genomfördes och då använde IOGT-NTO broschyrer, annonser samt skrev brev till beslutsfattare (VB 1993/1994:40). Kampanjen nyktert val -94 inför riksdagsvalet likt inför valet -91. valhandboken ”nu eller aldrig”, affischer och insändarmallar samt aktivitetstips togs fram (VB 1993/1994:39).

IOGT-NTO arrangerar ett seminarie i riksdagen om nykterhet och cancer med föreläsaren Kristina Kjaerheim, forskare vid nordiska cancerregistret. Seminariet visar på att nykterister har 27% färre fall när det gäller cancer (VB 1993/1994:40).

Mattias Lundberg och Jonathan Hjort har på uppdrag av IOGT-NTO gjort en Kartläggning av alkohol och våld de har tittat på samtliga domar i över 30 tingsrätter runt om i Sverige och det har visat att alkohol finns med i drygt 75% av alla våldsbrott (VB 1993/1994:40).

Inför folkomröstningen släpptes sanning eller konsekvens (VB 1993/1994:39).

1995/1996

Här och nu kampanjen inleds och har med avsikt att värva nya medlemmar. Fem mål sätts upp för kampanjen: nya medlemmar, fler aktiva medlemmar, fler aktiva föreningar, ökat deltagande i arrangemang och ökat samhällsinflytande (VB 1995/1996:28).

”Våld och alkohol” beställd undersökning/rapport 1995 gjord av Mattias Lundberg och Jonathan Hjort undersökningen visar tydligt på alkoholens roll i våldsbrott. (VB 1995/1996:30).

Opinionsbildning ang. ölskatt då det var ett förslag på sänkning i regeringens budget prop. 1996, regeringen uppvaktades samt 2500 opinionsbildare men förslaget på en sänkning gick inte att förändra (VB 1995/1996:30).

1997/1998

Inför valet 1998 genomfördes regionala upptakter i 5 kommuner för att stimulera den alkoholpolitiska debatten i valrörelsen. (VB 1995/1996:28).

2001/2002

IOGT-NTO har varit representerade på flera partikongresser samt på Almedalsveckan på Gotland. Där organisationen arrangerade seminarier angående alkoholens kostnader (VB 2001/2002:26).

Projekt under perioden har varit Internetresan, Prime for life, Stark och klar, Våga och Drogkampen (VB 2001/2002:21). Under valet 2002 körde IOGT-NTO även kampanjen ”vidrig helg” med webbplats, valhandbok och affischer för att uppmärksamma de negativa effekterna som den ökade konsumtionen har lett till (VB 2001/2002:26).

En utomhus kampanj (med humor) ”ibland bli livet lättare utan alkohol” var en rikstäckande kampanj som riktar sig till grupper som IOGT-NTO tidigare haft svårt att nå. Resultatet var bra och många hörde av sig till organisationen för att visa sitt stöd. (VB 2001/2002:41)

Strategiska överväganden för IOGT-NTO under denna period är: införselkvoterna, alkoholskatten, Systembolagets öppettider och roll samt alkoholreklamen. Även sambandet alkohol och narkotika, ungdomsfylleri, kommunernas roll i alkoholpolitiken samt alkoholbranschens metoder prioriterades. För att påverka besluten i dessa frågor kommer IOGT-NTO att: samverka med andra aktörer i nätverk, föra opinion via media där riksmidia har stor prioritet både tidningar, radio och TV. Det kommer även att göras insatser mot särskilda beslutsfattare (VB 2001/2002:25).

2003/2004

IOGT-NTO satsar på kampanjer runt helgdagar då ungdomsfylleri är vanligt exempelvis valborg, lucia, halloween men även under nykterhetens dag. En hjälpteleson har inrättats då IOGT-NTO sett ett ökat behov av detta 020-80 80 80 (VB: 2003/2004:25).

2005/2006

Medverkan i flera projekt på EU nivå tex. Bridging the gap och Building capacity project med ca 10 miljoner/projekt med EU-kommissionen är största finansier (VB 2005/2006:26).

Sammanfattning:

När det gäller opinionsbildning fanns det mycket av i verksamhetsberättelserna.

Opinionsbildning är något som IOGT-NTO använder sig mycket av. På 1990-talet men även 2002 kan man se klar satsning i valtider dock ser det ut att riktas mer på Almedalsveckan i de senare åren. Det är det är nästan uteslutande nationella kampanjer och projekt som förekommer. Det finns ett fåtal lokala kampanjer och projekt som förs samt några få EU-projekt och de ser vi endast den i senaste perioden.

Mediakontakter

Den sista delen av det icke institutionaliserade deltagandet är mediekontakter. Att ta kontakt med media kan vara ett sätt att få ut sina åsikter eller ståndpunkter utan att behöva uppträda öppet som debattör som mer är fallet med övrig opinionsbildning (SOU 1999:121:12,13).

1991/1992

IOGT-NTO anser det vara svårt att få ut nyktra budskap via tv, radio och rikspress. De anser att det är den alkoholvänliga trenden som finns i både Stockholm, Göteborg och Malmö. Detta verkar vara något som drabbar flera idéburna organisationer. Landsortspressen har en mer allsidig ställning (VB 1991/1992:39).

1997/1998

Organisationen har valt att göra en större satsning på media. IOGT-NTO får bra genomslag i tidningar både lokalt och i rikstäckande tidningar, detta med artiklar och deltagande på debattsidorna. Intervjuer görs i media med företrädare för IOGT-NTO och de får även genomslag i TV och Radio pga. den stora mediesatsningen (VB 1997/1998:29). Deras egen tidning kommer nu ut hälften så ofta men målet är att få den dubbelt så bra (VB 1997/1998:29).

2001/2002

IOGT-NTO bedrev opinionsbildning via media "Gourmet målet", detta mål gällde alkoholreklam i tidskrifter. Organisationen har haft stort utrymme i media både lokalt och i riksmmedia under 2001/2002. Riksmmedia har haft hög prioritet detta har bland annat visat sig genom debattartiklar i nationell press och större regionala tidningar samt en del medverkan i TV och radio har förekommit (VB 2001/2002:25).

IOGT-NTO:s material har funnit på flera webbplatser bl.a. den egna www.iogt.se och www.drugnews.nu (riksförbundet narkotikafritt samhälle) (VB 2001/2002:28).

Även olika projekt får egna webbsidor tex. www.vaga.nusid (VB 2001/2002:41).

2003/2004

IOGT-NTO medlemmar har skrivit debattartiklar tillsammans med politiker, fackliga företrädare samt andra opinionsbildare. Intresset från media har ökat och därför har IOGT-NTO tillsatt en särskild presstelefon (VB 2003/2004:37). IOGT-NTO har under perioden uppvaktat av både lokala och nationella politiker samt skrivit debattartiklar och insändare i lokal och riksmmedia (VB: 2003/2004:36).

2005/2006

Nationellt har IOGT-NTO delat flygblad, skrivit insändare och debatt artiklar, Almedalsveckan tv-debatt med Morgan Johansson, alkohol och folkhälsominister och även haft diskussioner med Göran Persson (VB 2005/2006:26).

”På olika sätt försöker vi bidra till den alkoholpolitiska diskussionen i media. Många av våra medlemmar skriver därför insändare, debattartiklar, gör uttalanden och inbjuder media till olika arrangemang, möten och kampanjer som vi genomför.” (alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder)

Sammanfattning:

Metoderna för att komma ut i media verkar vara de samma men vilken media som är viktig varierar. I de tidigare åren är det lokalmedia som satsas på även om det kanske inte är helt frivilligt från organisationens sida. Det satsas mer på just media för varje år, tv och radio samt rikspress blir allt viktigare. IOGT-NTO satsar även på hemsida, men även att finnas på andras sidor för att kunna sprida sin åsikt och på så sätt påverka.

5.6 Vad prioriteras?

Under denna punkt tar jag upp vad det är som IOGT-NTO har satsat speciellt på under åren. Jag tar även upp vad de haft för personal anställt under året för att kunna se skillnader i antal och hur IOGT-NTO organiserat sitt förbundskansli.

1989/1990

Kursverksamheten är viktig för IOGT-NTO och kurs- och friluftsgårdarnas marknadservice bildades för att kunna marknadsföra och bredda kundunderlaget och stärka ekonomin med medel från kursgårdsfonden. (VB:1989/1990:1).

Medlemsantalet minskar och ekonomiskt bidrag ges till flera distrikt. IOGT-NTO sätter ett nytt mål med en ökning för organisationen med 500 medlemmar varje år (VB:1989/1990:10). IOGT-NTO ger även ekonomiskt bidrag till distrikten för att kunna anställa personal (VB:1989/1990:11).

IOGT-NTO ser strategiskt EG som ett stort hot mot den svenska restriktiva alkoholpolitiken (detta leder till ett medlemskap i Eurocare 1991)(VB 1989/1990:2).

1991/1992

IOGT-NTO har fortsatt mål om högre medlemssiffror (VB:1991/1992:34) och organisationen har även fortsatt ekonomiskt stöd till distrikten (VB:1991/1992:28). En satsning påbörjas för att få in fler kvinnor i rörelsen och en grupp tillsattes för att få fram nya idéer som ska locka fler kvinnor till IOGT-NTO (VB:1991/1992:42).

1993/1994

Extrakongress för att förbundsstyrelsen vill veta hur IOGT-NTO uppfattning är inför folkomröstningen angående Sveriges medlemskap i EU. IOGT-NTO bestämde sig för att inte ta ställning i frågan men UNF ställde sig mot ett medlemskap.

Ett projekt som är prioriterat under perioden är kvinna till kvinna, som är ett projekt om kvinnor och missbruk (VB 1993/1994:40).

1995/1996

Denna period görs en stor IT-satsning. På våren 1996 startas nykterhetsrörelsens databas SoberNet som innehåller debatt, både intern och extern. Databasen innehåller även information runt nykterhetsrörelsen samt AN fakta och har ungefär 500 användare. IOGT-NTO:s egen hemsida publicerades på Internet i augusti samma år.

För att nå målen om högre medlemsantal har nu telefonvärvning blivit ett komplement till verksamheten (VB:1995/1996:36).

1997/1998

Under denna period genomförs mer och fler projektarbeten och även flera lokala projekt har genomförts (VB 1997/1998:29).

När jag tittar på **organiseringen av personalen på förbundsexpeditionen** finns det stora förändringar genom åren. Under de första åren delas mycket personal med ungdomsförbundet UNF samt barnorganisationen JUN. Under 97/98 blir IOGT-NTO, UNF och JUN (IOGT-NTO:s Juniorförbund) tydligare egna organisationer och varje förbund anställer nu sin egen

personal istället för att dela på viss personal som fallet varit tidigare. Det finns dock lite "tjänsteköp" mellan organisationerna (VB 1997/1998:29). Mellan 97/98 och 01/02 syns det stora skillnader när det gäller personal och personalstyrkan har ökat betydligt från ca 24-34 tjänster (att jag skriver ca. är för att alla inte har 100% tjänster). 01/02 blir organisationen också uppdelad i tre steg: alkohol och narkotikapolitiskt-, socialt- och förebyggande arbete. Det fjärde, kommunikation, är till för att stötta de andra tre. Individuellt arbete satsas det också på och en verksamhetspool med 3 förbundskonsulenter samt 1 projektanställd finns för distrikten att tillgå. Under nästa period dvs. 03/04 ökas personalen ytterligare och även 7 utvecklingskonsulenter (se bilaga 1).

Sammanfattning:

Under de första åren som behandlas 89/90 samt 91/92 tycker jag mig se en klar satsning inåt organisationen. Personalen delas med ungdomsförbundet UNF samt barnorganisationen JUN. 93/94 samlades IOGT-NTO genom en extrakongress för att ta ställning kring folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU. 95/96 görs en stor IT satsning och hemsidan lanseras på Internet. Telefonvärvning används nu för att få fler medlemmar. Under 97/98 förändras mycket på förbundsexpeditionen. IOGT-NTO, UNF och JUN blir tydligt egna organisationer och anställer sin egen personal.

Att titta på organiseringen av personalen på förbundskansliet är det enda sätt där man tydligt ser den organisationsförändring som skedde för att koncentrera sin verksamhet från att bevaka allt till tre huvudämnen: alkohol och narkotikapolitiskt, socialt, och förebyggande samt kommunikation som stöttar de tre övriga.

5.7 Samarbete

Här kommer jag att titta på vilka organisationer som IOGT-NTO väljer att samarbeta med? Samarbete blir allt viktigare för flera intresseorganisationer och blir då även intressant att titta på i denna uppsats.

1989/1990

IOGT-NTO har stärkt samverkan med yrkesgrupper för strategiskt syfte: lärare, poliser, läkare, journalister och socialarbetare. Exempelvis Sveriges Polismäns Hälnykterhetsförbund (SPHF) Syfte att vända sig till just dessa yrkesgrupper är att deras erfarenheter är viktiga i den alkoholpolitiska debatten (VB:1989/1990:2).

IOGT-NTO blir medlemmar i Eurocare och lägger mer engagemang i IOGT-NTO International. Är sedan tidigare medlemmar i bl.a. CAN (Centralförbundet för alkohol och narkotika upplysning) och ICAA (International Council of Alcohol and Addiction) (VB:1989/1990:9).

1991/1992

Samarbete med yrkesgrupper fortsätter och nu satsar IOGT-NTO på de man inte nått ännu dvs. journalister, läkare och socialarbetare (VB:1991/1992:28). IOGT-NTO tar beslut om stöd till nykterhetsrörelsen i de baltiska länderna och även om stöd till övriga Europa (VB:1991/1992:28).

1995/1996

IOGT-NTO har under perioden ett projekt i samarbete med s-kvinnor ang. kvinnor, alkohol och läkemedel projektet anordnade bl.a. seminarier och medverkade på kvinnor kan- mässan (VB:1995/1996:30-31).

1997/1998

Under perioden samarbetar organisationen med flera aktörer och ett samarbete mellan polisen, IOGT-NTO och UNF mynnar ut i VÅGA projektet (VB:1997/1998:27).I projektet attityd samarbetar IOGT-NTO med UNF, JUN, nykterhetens scoutförbund (NSF) och Riksidrottsförbundet (VB:1997/1998:27).

IOGT-NTO är kritiska mot OAS vilket består av berörda myndigheter, alkoholbranschen samt försäkringsbolagen. Det organisationen är kritisk mot, är sammanblandningen av vinstintresse och samhällsansvar (VB:1997/1998:27).

IOGT-NTO har även medverkat i en kartläggning av den internationella alkoholindustrin ”På jakt efter nya marknader” av David Jernigan, Research Director of the Center on Alcohol Marketing and Youth at Georgetown University in Washington, DC. (VB 1997/1998:29).

2001/2002

Samarbete med andra organisationer har ökat ytterligare och organisationens legitimitet är stor enligt statistiska undersökningar och media (VB: 2001/2002:21). EU och Eurocare blir

allt viktigare, IOGT-NTO lämnar ett betydande årligt ekonomiskt stöd åt Eurocare, som visat sig vara en viktig aktör och mötesplats (VB: 2001/2002:25). 2001 blir IOGT-NTO även medlemmar i den globala nykterhetsorganisationen medlemmar i GAPA (VB: 2001/2002:26).

Eurocare tog fram material till WHO:s europaregions ministerkonferens och delar av materialet återgavs av generaldirektörens i hennes tal på konferensen (VB: 2001/2002:26). NBV (Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet) har under perioden haft ett deltidsbemannat representations kontor i Bryssel (VB: 2001/2002:26).

2003/2004

Samarbete blir ännu mer viktigt för organisationen under denna period. I verksamhetsberättelsen 2003/2004 skrivs mer om GAPA (Global Alcohol Policy Alliance) och Eurocare och under denna period har IOGT-NTO även blivit medlemmar i EPHA (European Public Health Alliance) (VB: 2003/2004:25).

2005/2006

EU arbetet allt viktigare för IOGT-NTO:s påverkansarbete. Kontakterna med EU och påverkansarbetet kan delas upp i tre delar

- Eget lobbyarbete
- Konkret samarbete i projekt
- Deltagande i andra organisationer och nätverk

(VB 2005/2006:27).

Sammanfattning:

I detta kapitel går att läsa att samarbete blir mer och mer viktigt för IOGT-NTO. Organisationen samarbetar både internationellt med andra nykterhetsorganisationer men även nationellt med både politiska - och idrottsorganisationer och myndigheter.

5.9 Intervju

Intervjun genomfördes 27/11-07 med Peter Moilanen ansvarig för Alkohol- och narkotikapolitiska frågor på IOGT-NTO:s förbundskansli, på IOGT-NTO:s förbundskansli i Stockholm. De frågor som jag valt att ställa till Peter Moilanen bygger på frågetecken som visat sig efter att jag läst igenom verksamhetsberättelserna.

1. I verksamhetsberättelserna har jag kunnat läsa att personalen på det centrala kansliet har ökat från 21 tjänster 1990 till ungefär 44 tjänster 2006. Hur kommer det sig?

För det första har JUN, UNF och IOGT-NTO tydligt blivit tre fristående organisationer med egna anställda. För det andra har inkomstkällan miljonlotteriet blivit större och därför har mer personal kunnat anställas. Sedan 2003 har IOGT-NTO även haft utvecklingskonsulenter som verkar lokalt/regionalt för att stötta distriktens verksamhet.

Under tidigare år har IOGT-NTO sysslat med allt från kultur, fredsarbete och miljöfrågor men sedan några år har man beslutat sig för att syssla med 3 huvudlinjer: alkohol och narkotikapolitiskt, förebyggande arbete samt socialt arbete. Detta är av praktiskt syfte så att organisationen ska nå fler framgångar då man koncentrerar sig på dessa tre områden.

1a. (följdfråga) Har IOGT-NTO helt lämnat dessa frågor?

Nej det finns fortfarande möjligheter att jobba med fler ämnen på lokal nivå och detta görs fortfarande.

2. Har kampanjer ökat eller minskat och hur ser de ut? Satsas det mer inför valperioder eller hur ser fördelningen ut?

Tidigare (på 90-talet) har IOGT-NTO satsat på alkohol och narkotikapolitiska frågor just runt valen men numera är det så mycket annat runt valet så de satsar istället större på nykterhetens vecka. Detta är för att koncentrera och utveckla nykterhetens vecka runt om i landet. En annan vecka där numera IOGT-NTO syns varje år med både kampanjer och seminarier och vattenflaskor vid viktiga tal, är under Almedalsveckan. Detta är ett viktigt tillfälle att synas på.

3. Vilka kanaler är viktigast över tid är det kampanjer, opinionsbildning över nätet eller direktkontakt med beslutsfattare?

Media och möte med politiker på alla nivåer är IOGT-NTO:s viktigaste kanaler för att få ut sitt budskap men de använder sig av 6 olika kanaler:

- Träffa politiker personligen
- Partiväsen
- Budskap via media
- Skriftliga åsikter
- Forskning
- Kampanjer

4. Vad är prioriterat och var lägger organisationen mest resurser på?

Personal, Brysselkontor, rapporter eller webben?

Personal är den del som det läggs mest resurser på. Numera är det även de tre verksamhetsområdena alkohol och narkotikapolitiskt, förebyggande arbete samt socialt arbete men även en hel del på kommunikationen som är till att stötta de första tre.

När det gäller den alkohol och narkotikapolitiska potten går sedan ca 5 år tillbaka ungefär hälften till europeiska projekt, Eurocare etc.

5. Vilka väljer organisationen att samarbeta med? Hur har detta förändrats och varför?

Tidigare har IOGT-NTO endast samarbetat med andra nyktra organisationer men under de senaste åren har organisationen istället letat efter minsta gemensamma nämnare för att nå ett gemensamt mål. Det har blivit allt mer viktigt med samarbete. Exempel på samarbetsorganisationer är:

- Fackförbund
- Kyrkor (även frikyrkor)
- Invandrarföreningar
- Partier (dock inte moderaterna som parti men ibland enstaka politiker)

Detta sker bl.a. genom att besöka partiarrangemang eller kongresser både lokalt, regionalt och centralt så att alla nivåer nås. IOGT-NTO företrädare träffar även riksdagsledamöter via bokade lunchmöten.

Sammanfattning:

Svaren jag får av Peter Moilanen stämmer bra överens med det som jag fått fram genom verksamhetsberättelserna och under fråga 3 som gäller de viktigaste kanalerna för att få ut budskapet nämner inte Peter direktaktioner alls och det visar att det verkar vara ett riktigt resultat som jag fått fram under rubriken ”direkta aktioner”.

6 Slutsats/Resultat

När jag frågade Peter Moilanen vad för kanaler IOGT-NTO använder för att påverka politiska beslut stämde de bra överens med den modell som jag använder i min teori. Detta visar att jag har valt en bra teorimodell att gå efter och att jag kommer att få ett bra resultat .

Jag kommer nu att sammanställa den information som funnits i hela kapitel 5 och återgå till min teori och därigenom besvara de frågor som uppsatsen ställer dvs. IOGT-NTO :s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006; Hur har strategierna sett ut? I vad mån har de förändrats?

När det gäller **parlamentarisk demokrati** var det ganska tunt i verksamhetsberättelserna. IOGT-NTO är inte knutet till något enskilt politiskt parti men som det beskrivs i ”alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder” från 2005/2006 finns det många IOGT-NTO medlemmar i riksdagen som även är medlemmar i ett politiskt parti som t.ex. Maj-Lis Lööv Socialdemokrat, f.d. EU-parlamentariker och nu förbundsstyrelseledamot i IOGT-NTO. IOGT-NTO medverkar även på partikongresser regelbundet men det tas inte alltid upp i verksamhetsberättelserna. Det hade varit intressant att veta hur många av riksdagsledamöterna som är medlemmar i IOGT-NTO men det får lämnas till vidare forskning då jag inte finner den informationen i de material som använts i denna uppsats.

För att försöka mäta **korporatistisk** medverkan har jag tittat på remissvar och medverkan i SOU:er. Tyvärr har jag inte kunnat finna information alls från åren 1991-1996 i förbundsstyrelsens protokoll eller i verksamhetsberättelser och det blir därför svårt att se om EU Inträdet har givit något utslag och det kan ju även fattas fler dokument från andra år i denna fråga. Något som jag lägger märke till i den information som jag har, är att det har blivit något fler remissvar och medverkanden i SOU:er de senare åren. Det andra som jag ser

är att det är nästan bara nationella frågor 89/90 och 97/98 medans ungefär hälften gäller EU 03/04 och 75 % i den sista verksamhetsberättelsen är EU-relaterade.

De **direkta aktionerna** är få eller så skrivs det inte om dem i verksamhetsberättelserna. Detta kan bero på att direkta aktioner kan bygga på civil olydnad som bryter mot lagen. När jag ställde frågan i Intervjun med Peter Moilanen angående vilka kanaler för att påverka som är viktigast för IOGT-NTO nämner han inte direkta aktioner vilket talar för att mitt resultat kan visa rätt men eftersom det är så få händelser så är det svårt att göra någon analys.

I delkapitel 5.5 tycker jag mig se att de **direkta kontakter** som tagits riktar sig lika mycket till den nationella som till den Europeiska nivån. Jag tolkar det som att IOGT-NTO arbetar brett och på flera nivåer. Den regelbundna uppvaktningen av beslutsfattare via brev/mail, telefon och personliga möten har varit återkommande under åren både från IOGT-NTO centralt men även från den lokala och regionala organisationen och ses alltid som viktig för att kunna påverka.

När det gäller **opinionsbildning** fanns det mycket att hitta i verksamhetsberättelserna. Opinionsbildning är något som IOGT-NTO använder sig mycket av och det verkar vara den kanal som används mest för att påverka. På 1990-talet men även 2002 kan man se klar satsning inför riksdagsvalen. Även inför EU-parlamentsval och runt folkomröstningen om ett svenskt medlemskap i EU fanns det kampanjer. De senare åren att riktas mer på Almedalsveckan och kampanjerna läggs mer jämt över åren då organisationen anser att det lätt kan komma bort i allt brus inför valen. Det är det är nästan uteslutande nationella kampanjer och projekt som förekommer. Det finns ett fåtal lokala kampanjer och projekt som förs samt några få EU-projekt och de ser vi endast den i senaste perioden.

Metoderna för att komma ut i media samt att bilda **media kontakter** verkar vara de samma över tid men vilken media som är viktig för IOGT-NTO varierar. I de tidigare åren är det lokalmedia som organisationen vänder sig mot eftersom organisationen anser rikspresen ter sig ovillig att trycka nyktra budskap. Det satsas mer på just media för varje år, tv och radio samt rikspress blir allt viktigare. Detta kan bero på att de kampanjer som IOGT-NTO för är just rikstäckande. Organisationens satsar även på hemsida, men även att finnas på andras Internet sidor för att kunna sprida sina åsikter och på så sätt påverka.

När det gäller IOGT-NTO:s **prioriteringar** så finns det en del förändringar över tid. Under de tidigare åren som behandlas 1990-1992 delas förbundspersonalen med ungdomsförbundet UNF samt barnorganisationen JUN och mycket satsningar görs inåt organisationen för att stötta upp. Under perioden 93/94 samlades IOGT-NTO till en extrakongress för att ta ställning inför folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU och nästa period 95/96 görs en stor IT satsning och hemsidan lanseras på Internet.

Under 97/98 förändras mycket på förbundsexpeditionen. IOGT-NTO, UNF och JUN blir tydligt egna organisationer och anställer sin egen personal. Under de senare åren har det satsats mer på personal och det är inkomstkällan miljonlotteriet som ökat som gjort detta möjligt. Tidigare har organisationen engagerat sig i väldigt många frågor, allt från alkoholfrågor till fred och miljö. 01/02 har personalen delats upp i tydliga arbetsområden alkohol och narkotikapolitiskt-, förebyggande-, socialt och individuellt arbete. Det finns även en kommunikationsavdelning för att hjälpa de övriga avdelningarna att nå ut. Utvecklingen försätter och även utvecklingskonsulenter tillsätts.

Samarbete är något som har ökat med tiden och blivit allt viktigare för IOGT-NTO. Tidigare har organisationen endast samarbetat med andra nyktra organisationer Organisationens samarbetar både internationellt med andra nykterhetsorganisationer men även nationellt med både idrottsföreningar, fackförbund, Kyrkor (även frikyrkor) Invandrarföreningar, myndigheter och politiska partier (dock inte moderaterna som parti men ibland enskilda politiker). Under åren runt det svenska EU-inträdet blir det tydligt att det Internationella IOGT inte räcker utan att nya nätverk bildas på Europeanivå tex. Eurocare för att tillsammans bli större och starkare och på så sätt kunna påverka på ett bättre sätt.

När det gäller **det svenska EU-medlemskapets påverkan på IOGT-NTO:s strategi** syns det främst på direkta kontakter, samarbete och ekonomiskt stöd. Ungefär hälften av den alkohol och narkotikapolitiska budgeten ges till europeiska projekt som t.ex. Eurocare.

För att **sammanfatta** mina resultat har IOGT-NTO gått från en organisation med många frågor och endast samarbete med andra nykterhetsrörelser till att bli en organisation som koncentrerat sina frågor som det satsats på och istället jobbar organisationen i flera nätverk och genom flera kanaler för att nå bättre resultat i att påverka politiska beslut. Organisationen

har förhållit sig både till det svenska EU-medlemskapet och Internets utveckling och betydelse samt behovet att synas i media.

Förslag på vidare forskning:

Under uppsatsskrivningen har jag funderat på fler uppslag som snuddar vid samma ämne och som skulle kunna komplettera min uppsats .

- Hur många ledamöter sitter på flera stolar dvs. både i IOGT-NTO och i ett politiskt parti.
- Finns den Europeiska alkoholpolitiken och vilka är det som verkligen påverkar den?

7 Sammanfattning

Jag har skrivit en uppsats om IOGT-NTO :s strategier för att påverka politiska beslut under tidsperioden 1990 till 2006. Jag utgår från frågorna; Hur har strategierna sett ut? I vad mån har de förändrats?

För att försöka mäta vilka metoder organisationen använder sig av har jag kombinerat en teori av Michael Karlssons ”den nationella vägen eller brysselstrategin” med modellen över politiskt deltagande som finns i SOU 1999:121 *Avkorporativisering och lobbyism*.

Jag letade sedan information i IOGT-NTO:s verksamhetsberättelser och delade sedan upp den efter tidsperioder och kategori. Jag tog de 6 resultaten i min modell: Parlamentarisk demokrati, Korporatism, Direkta aktioner, Direkta kontakter, Opinionsbildning, Mediakontakter. För att nå ett bättre resultat ansåg jag ändå att jag var tvungen att ytterligare komplettera med två kategorier: samarbete och prioriteringar eftersom detta är så viktigt för IOGT-NTO:s påverkansarbete.

För att **sammanfatta** mina resultat har IOGT-NTO gått från en organisation med många frågor och endast samarbete med andra nykterhetsrörelser till att bli en organisation som koncentrerat sina frågor som det satsats på och istället jobbar organisationen i flera nätverk, både nationella men även internationella, och genom flera kanaler för att nå bättre resultat i att påverka politiska beslut. Organisationen har förhållit sig både till det svenska EU-medlemskapet och Internets utveckling och betydelse samt behovet att synas i media.

Referenser

Riksdagens snabbprotokoll 1991/92:123 Måndagen den 1 juni

<http://www.riksdagen.se> (sökord: avskaffande av intresserepresentation) 2008-01-02

Den svenska IOGT-NTO hemsidan <http://www.iogt.se> 2007-11-11

Eurocares hemsida www.eurocare.org 2008-02-01

Vin och sprithistoriska museets hemsida www.vinosprithistoriska.se 2008-02-11

Bäck, Mats och Möller, Tommy (2003) *Partier och organisationer* Stockholm: Nordstedts juridik AB

Hermansson, Jörgen (1993) ” Den fostrande statens politik- alkoholpolitik” *Politik som intressekamp* Stockholm: Nordstedts juridik AB

Hermansson, Jörgen Lund, Anna Svensson, Torsten Öberg, Per Ola (1999)
Av korporativisering och lobbyism SOU 1999:121 Stockholm: Fakta info direkt

Karlsson, Mikael, ”EU och organisationsväsendet” (red.) Johansson, Karl Magnus Red. (1999)
Sverige i EU Stockholm: SNS förlag

Lindgren, Åke (2001) *Rörelse i tiden - boken om kampen för ett nyktrare Sverige* Malmö: Sober Förlags AB

Organisationstryck IOGT-NTO

Kongress 1991 Verksamhetsberättelse 1989/1990

Kongress 1993 Verksamhetsberättelse 1991/1992

Kongress 1995 Verksamhetsberättelse 1993/1994

Kongress 1997 Verksamhetsberättelse 1995/1996

Kongress 1999 Verksamhetsberättelse 1997/1998

(Kongress 2001 Verksamhetsberättelsen 1999/2000 finnes i ej i kongresshandlingarna).

Kongress 2003 Verksamhetsberättelse 2001/2002

Kongress 2005 Verksamhetsberättelse 2003/2004

Kongress 2007 Verksamhetsberättelse 2005/2006

Alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder. (Finns som bilaga)

Bilaga 1: förteckning över personal 1990-2006

Bilaga 2: alkohol- och narkotikapolitik - våra arbetsmetoder

Bilaga 1

1989/90

IOGT-NTO personal

Förbundssekreterare
Biträdande förbundssekreterare
Studiekonsulent
Förbundskonsulent
Sekreterare
Internationell konsulent
Arrangör service

Gemensamt anställda

Administrativ chef
2 sekreterare
Ekonomichef

Kamrer

2 ekonomi assistenter
4 medlemsregistrert
2 vaktmästare
växeltelefonist

(VB 1989/1990:33)

1993/94

IOGT-NTO personal

Förbundsdirekteör
4 Förbundskonsulenter
Förbundskonsulent yrkessektioner
assistent/sekreterare
Sekreterare för ölandskontoret
Verksamhetschef/arrangemangservice
Projektanställd här och nu kampanjen
konsulent vårdkedjan

Gemensamt anställda

Personal chef
Informations chef
informations
assistent/kampanjsekreterare
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
ass. medlemsregistrert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister
(VB 1993/1994:50)

1991/92

IOGT-NTO personal

Förbundssekreterare
Biträdande förbundssekreterare
2 Förbundskonsulenter
Sekreterare

Sekreterare för ölandskontoret
Verksamhetschef/arrangemangservice
projektanställd

Gemensamt anställda

Personal chef
Informations chef
2 internationella konsulenter
2 sekreterare
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
ass. medlemsregistrert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister
1 projektledare för de integrerade instruktörutbild.

(VB 1991/1992:56)

1995/1996

IOGT-NTO personal

Förbundsdirekteör
3 Förbundskonsulenter
Förbundskonsulent yrkessektioner
Förbundskonsulent fastighetsfrågor

Förbundskonsulente utvecklingsfrågor

assistent/sekreterare
Sekreterare för ölandskontoret

3 Projektanställda
konsulent vårdkedjan

Gemensamt anställda

Personal chef
Informations chef
informations assistent
sekerterare
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
ass. medlemsregistrert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister

(VB 1995/1996:66)

1997/98

Stab

Förbundsdirigktör
assistent/sekretärer

Utvecklings och verksamhets avdelning

Verksamhets ansvarig
4 Förbunds konsulenter
Förbunds konsulent fastighetsfrågor
Projektanställd arkivarie
Projektanställd för miljöarbetet

Informationsenheten

Informations chef
Förlagsredaktör sober förlag

Ekonomiavdelningen

Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter

Administrativ avdelning

Personal chef
sekretärer
verksamhetsansvarig medlemsregistret och datafrågor
ass. medlemsregistert
2 vaktmästare
2 växeltelefonister

(VB 1997/1998:40)

2001/2002

Stab

Förbundsdirigktör
assistent/sekretärer
förbundsjurist

Alkohol och narkotikapolitiskt

Verksamhetsansvarig
Alkoholpolitisk sekretärer

Förebyggande arbete

Verksamhetsansvarig
2 projektanställda (varav en 20%)
internetresan
trainee europaperspektiv

Socialt arbete

Verksamhetsansvarig

Individuellt arbete

Verksamhetsansvarig
Projektanställd integrationsfrågor

Kommunikation

Verksamhetsansvarig
Projektanställd kommunikatör

Administration och ekonomi

Administrativ chef
Administrativ assistent
IT ansvarig
2 kontorister medlemsregistert
2 vaktmästare
växeltelefonist
informationsassistent
kontorist
Ekonomichef
Kamrer
2 ekonomi assistenter
Ekonom

Verksamhets pool

3 förbunds konsulenter
projektanställd

(VB 2001/2002:45-46)

2003/2004

Stab

Förbundsdirektör
assistent/sekreterare
förbundsjurist
insamlingsansvarig

Alkohol och narkotikapolitiskt

Verksamhetsansvarig
2 förbunds konsulenter

Förebyggande arbete

Verksamhetsansvarig
projektanställd internetresan
projektanställd studentprojekt
projektanställd vuxna mot droger

Socialt arbete

Verksamhetsansvarig
Kamratstödet Gotland

Individuellt arbete

Verksamhetsansvarig
2 projektanställda –värvning
projektanställd –senior konsulent
Projektanställd integrationsfrågor

Kommunikation

Verksamhetsansvarig
Webbkoordinator
Projektanställd pressekreterare
Projektanst.
materialproduktion/arkivarie

Administration och ekonomi

Administrativ chef
Administrativ assistent
IT ansvarig
2 kontorister medlemsregistret
vaktmästare
växelfonist
informationsassistent
kontorist
Ekonomichef
Kamrer
3 ekonomi assistenter
2 Ekonom
2 IOGT-direkt
eldsjäl fond (50%)

Verksamhets pool

2 förbunds konsulenter

Utvecklingskonsulenter

7 utvecklingskonsulenter
(VB 2003/2004:53-54)

2005/2006

Stab

Förbundsdirektör
assistent/sekreterare
förbundsjurist
insamlingsansvarig

Fokus 2009

projektledare

**Alkohol och
narkotikapolitiskt**

Verksamhetsansvarig
2 förbunds konsulenter
projektanställd webbredaktör

Förebyggande arbete

Verksamhetsansvarig
2 förbunds konsulenter
projektanställd

Socialt arbete

Verksamhetsansvarig
Förbunds-konsulent- kamratstöd
Förbunds-konsulent -020 numret

Individuellt arbete

Verksamhetsansvarig
2 projektanställda –värvning
projektanställd –Bofästet

Kommunikation

Verksamhetsansvarig
Webbkoordinator
Förbunds-konsulent 50%
Projektanst. materialproduktion/arkivarie

Administration och ekonomi

Administrativ chef
Administrativ assistent
IT ansvarig
2 kontorister medlemsregistret
vaktmästare
växelfonist
informationsassistent
kontorist
Ekonomichef
Kamrer
3 ekonomi assistenter
2 Ekonom
2 IOGT-direkt
eldsjäl fond (50%)
IT driftstekniker
Personalassistent
Marknadsföring – Eldsjäl

Verksamhets pool

2 förbunds konsulenter

Utvecklingskonsulenter

7 utvecklingskonsulenter